

Archeologienota

Meulebeke, Pittemstraat

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Meulebeke, Pittemstraat

Auteur

Emmy Van Laere

Erkende archeoloog

Lina Cornelis

OE/ERK/Archeoloog/2015/00024

BAAC-Projectnummer

2019-0574

Plaats en datum

Gent, 10 december 2019

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1305

ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

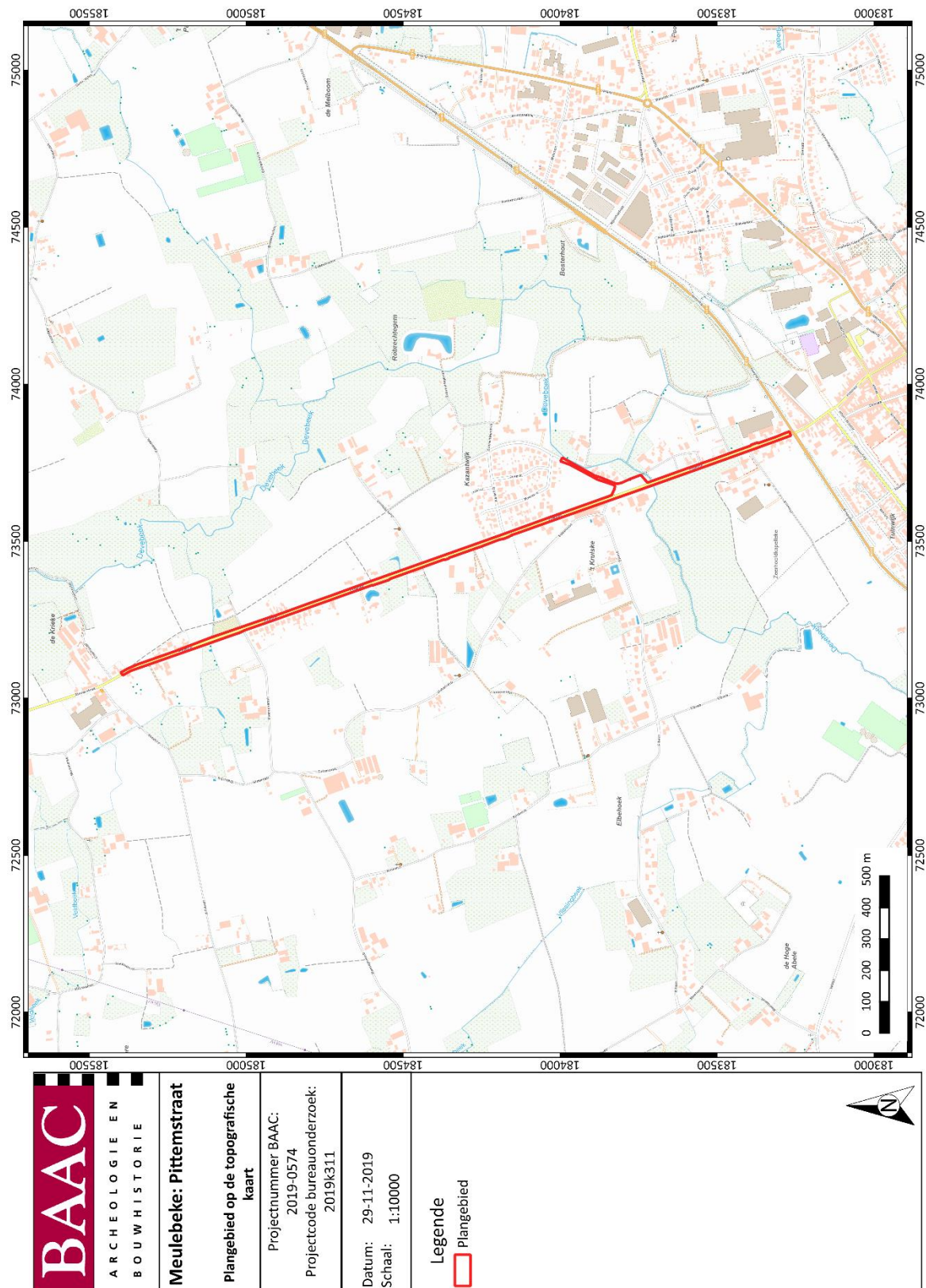
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Juridisch kader en onderzoektraject	7
1.3	Aanleiding	7
1.4	Huidige situatie en geplande werken	8
1.4.1	Huidige situatie	8
1.4.2	Geplande werken en bodemingrepen	8
1.5	Randvoorwaarden	13
2	Bureauonderzoek	14
2.1	Werkwijze en strategie	14
2.1.1	Onderzoeksdoelstelling	14
2.1.2	Onderzoeksvragen	14
2.1.3	Methoden en technieken.....	14
2.2	Assessment	16
2.2.1	Landschappelijk kader	16
2.2.2	Historisch kader	28
2.2.3	Cartografische bronnen	33
2.2.4	Archeologisch kader	39
2.3	Synthese onderzoeksresultaten.....	42
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	42
2.3.2	Archeologische verwachting.....	42
2.3.3	Syntheseplan	44
2.4	Besluit.....	46
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	46
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	46
2.4.3	Afbakening onderzoeksterrein	47
3	Samenvatting	48
4	Lijsten.....	49
4.1	Figurenlijst.....	49
4.2	Plannenlijst.....	49
4.3	Tabellenlijst	49
5	Bibliografie	50
6	Bijlagen	51
6.1	MEU15.64-V3-GR-1	51
6.2	MEU15.64-V5-MD-15maa2018	51
6.3	MEU1749-O1-GR-23326_1-3-5.3_3	51
6.4	MEU1564G-V5-GR_archeologie.....	51

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Meulebeke, Pittemstraat		
Ligging	Openbare wegenis Pittemstraat en Oude Pittemstraat, 8760 Meulebeke, West-Vlaanderen		
Kadaster	Meulebeke, Afdeling 1, Sectie A, Openbare wegenis en percelen 732C, 731/2B, 732/2, 1035/4 en 7312G		
Coördinaten	Noordwest:	x: 73073.01	y: 185392.67
	Noordoost:	x: 73083.90	y: 185399.02
	Zuidwest:	x: 73836.19	y: 183264.66
	Zuidoost:	x: 73854.34	y: 183269.19
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2019-0574		
Bureau- onderzoek	Projectcode	2019K311	
	Erkende archeoloog	Lina Cornelis (Erkenningsnummer: 2015/00024)	
	Betrokken actoren	Emmy Van Laere (archeoloog)	
	Betrokken derden	/	

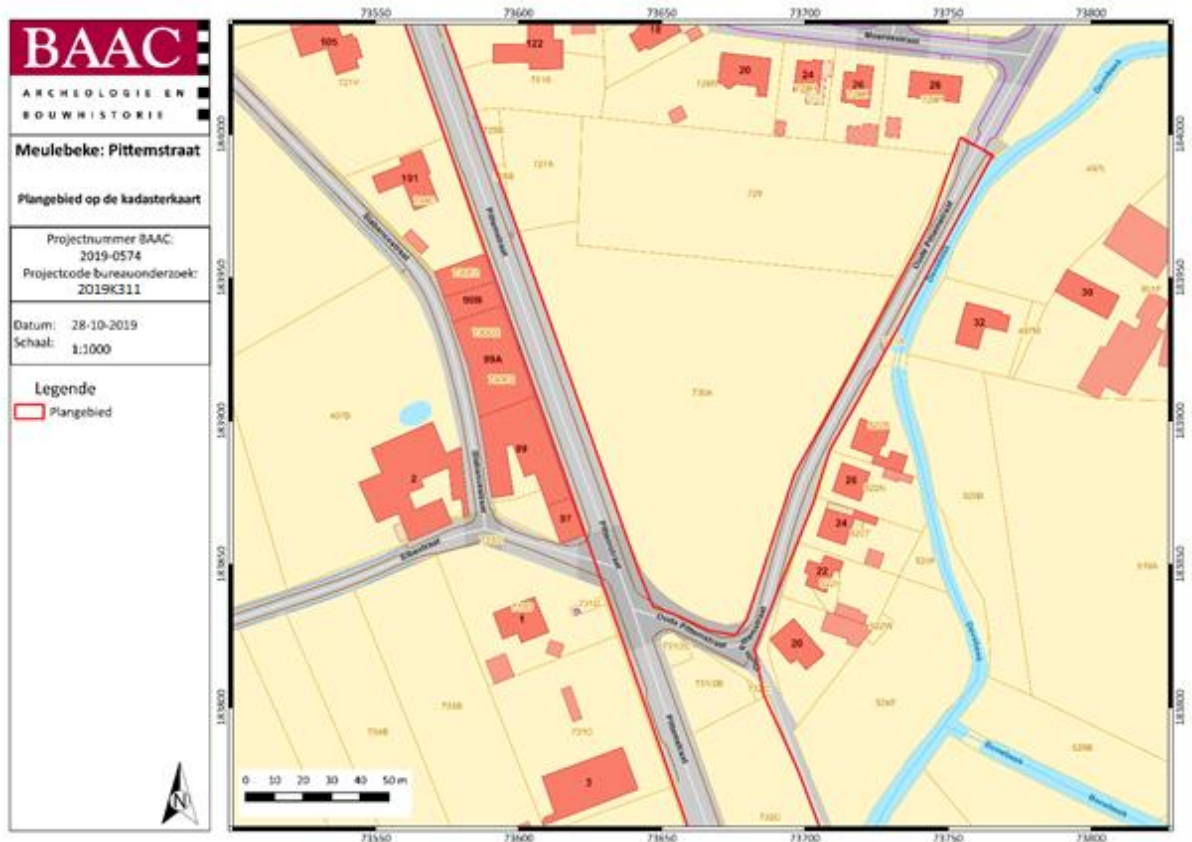
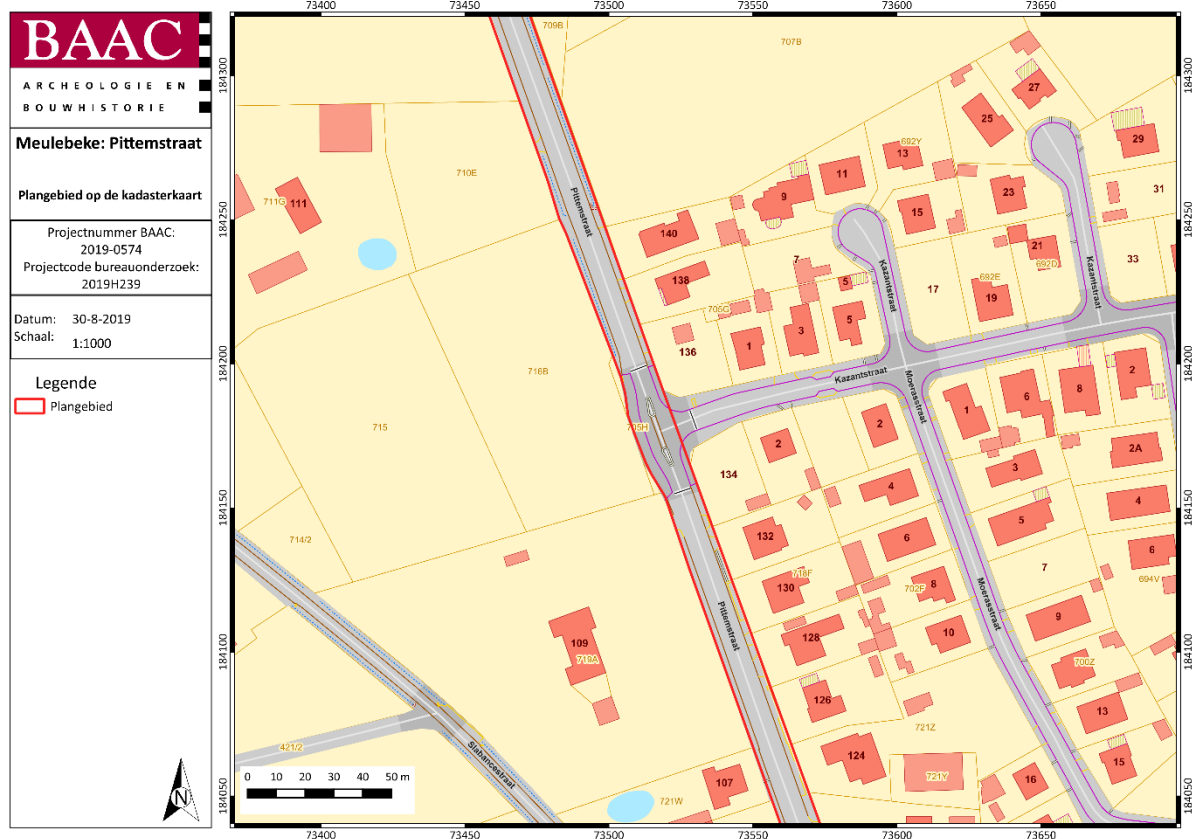

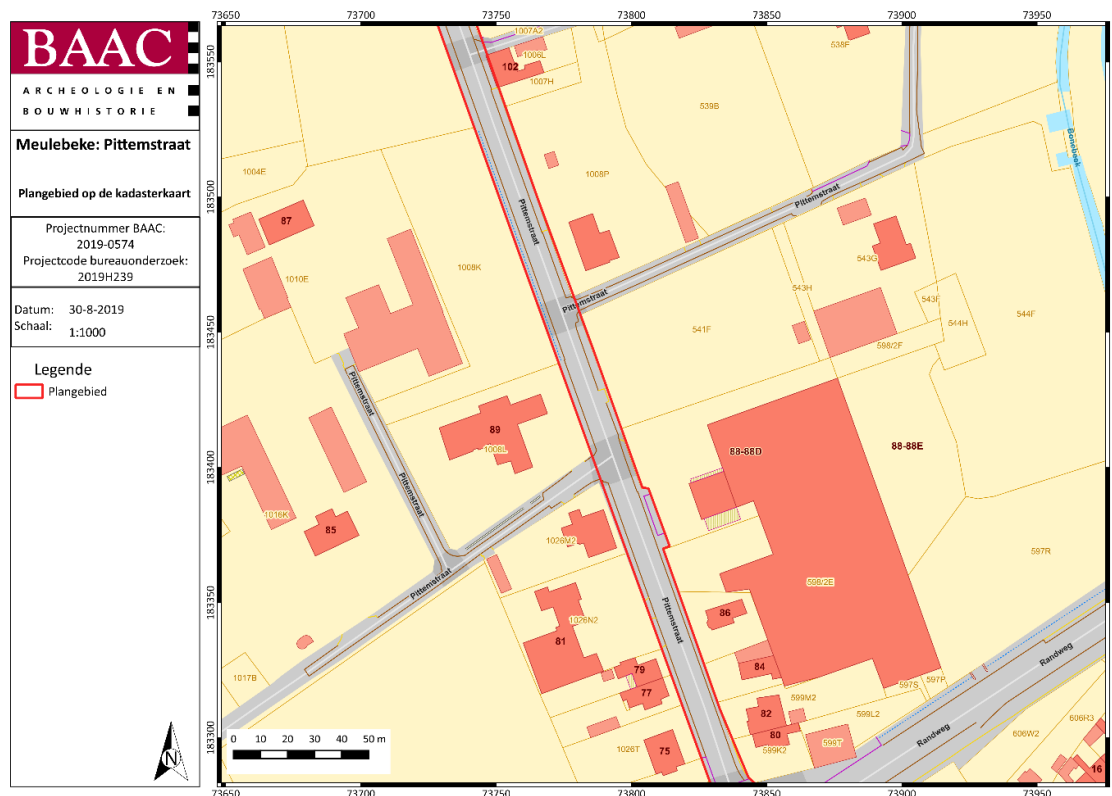
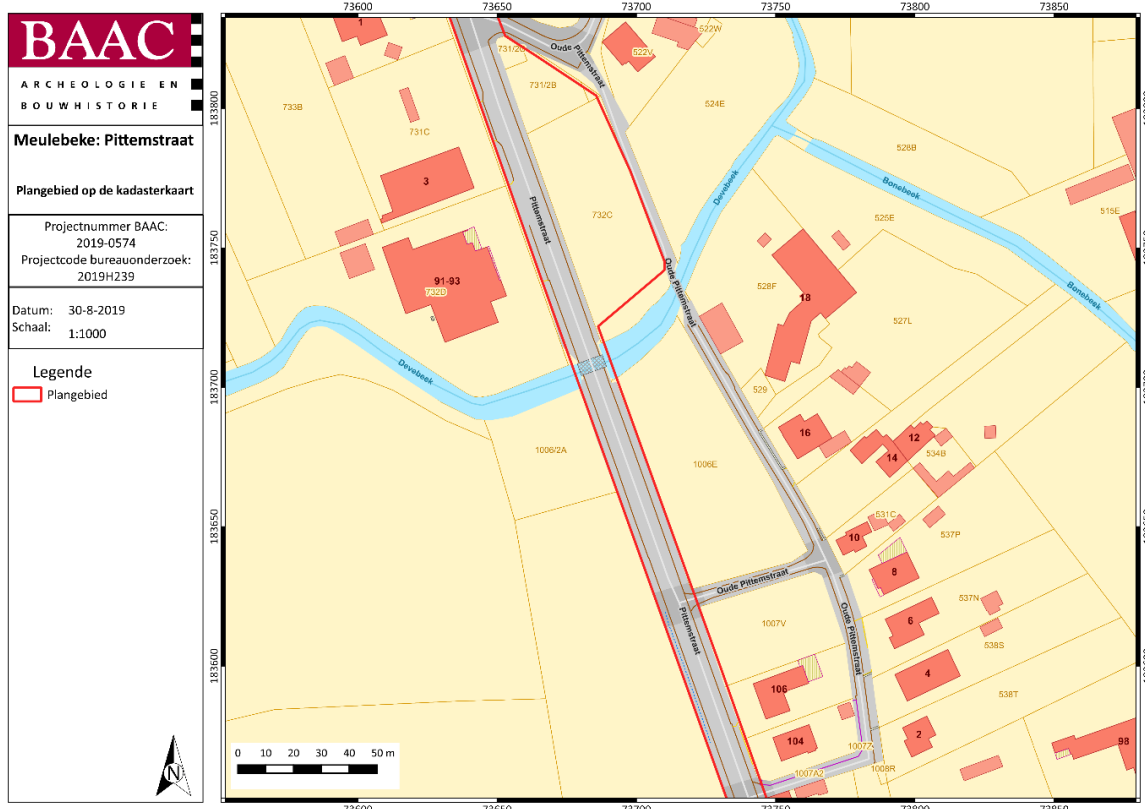
Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 29-11-2019)

¹ AGIV 2019c

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)² (digitaal; 1:250; 30-10-2019)

² AGIV 2019a

1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Het plangebied werd eerder opgenomen in een archeologienota waarvan akte genomen werd.³ De opdrachtgever wenst echter om het oorspronkelijke dossier op te splitsen. Deze archeologienota omvat het plangebied aan de Pittemstraat en de Oude Pittemstraat. De andere archeologienota omvat het plangebied voor de Achtste Linielaan

Op het terrein zullen door de initiatiefnemer wegenis- en rioleringswerken gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren verschillende bodemingrepen (waaronder de aanleg van een nieuw fietspad, infiltratiegrachten en een dubbele riolering) die qua omvang een directe bedreiging

³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12875>

betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Meulebeke, Pittemstraat* bedraagt ca. 34583 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van ca. 34583 m². Het valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).⁴ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermde onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied in een woon- en agrarisch gebied ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3.000 m² of meer bedraagt en de ingreep minstens 1.000 m² bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de stedenbouwkundige aanvraag gevoegd.

1.4 Huidige situatie en geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

Het plangebied *Meulebeke, Pittemstraat* omvat een tweebaansweg die nog in gebruik is. Bij de weg hoort eveneens een fietspad en infiltratiegracht. Het plangebied is eveneens gesitueerd aan Oude Pittemstraat

1.4.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein verschillende wegenis- en rioleringswerken. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

In bijlage zullen de plannen in hoge resolutie meegegeven worden.

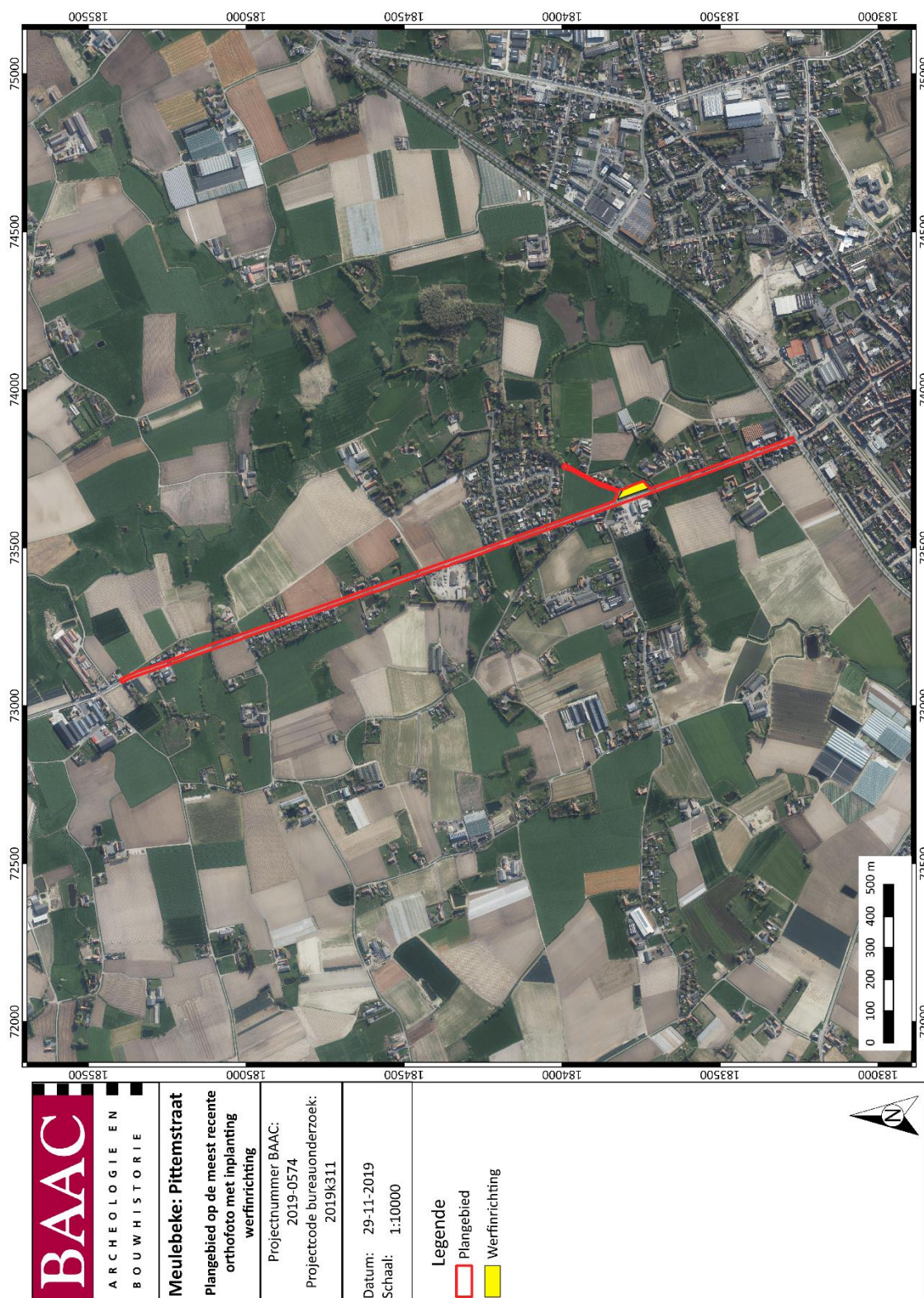
In de Pittemstraat en de Oude Pittemstraat zal een gescheiden rioleringsstelsel aangelegd worden. Hierbij zullen de woningen aangesloten worden op enerzijds een regenweerafvoer (RWA) en anderzijds een droogweerafvoer (DWA). Hierbij variëren de dieptes tussen 0.10 m onder het maaiveld tot een maximale diepte van 1 m onder het maaiveld. De maximale diepte komt enkel voor op lokale plaatsen waar oa. toegangspuitten geplaatst worden. Nadien wordt de weg hersteld met een bitumineuze verharding.

Bij de wegeniswerken ter hoogte van de Pittemstraat zal een nieuw fietspad aangelegd worden van 5 m breed. Grenzend aan dit fietspad wordt een langsgracht aangelegd welke 3.5 m breed zal zijn. Deze zal ingepland worden op de reeds bestaande gracht. Voor de rijweg zal er opnieuw gebruik gemaakt worden van de bitumineuze verharding.

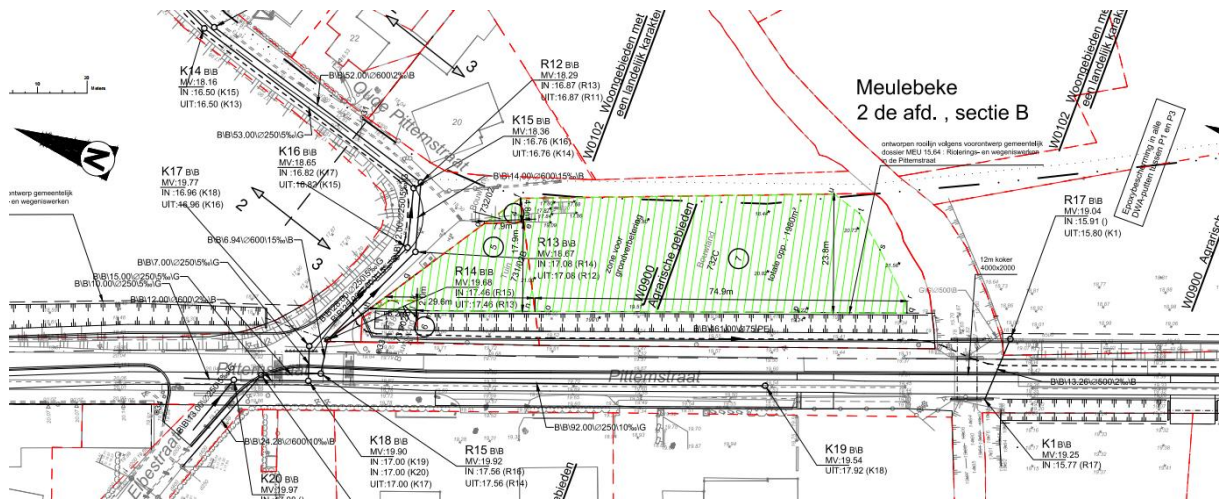
Langs de Pittemstraat, op de hoek met de Oude Pittemstraat, zal een werfinrichtingszone aangelegd worden. Deze zone bedraagt ca. 2000 m². De zone zal in eerste instantie gebruikt worden voor de opslag van materialen zoals de rioleringsbuizen ed. Nadien zal het terrein opengesteld worden voor

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017.

grondverbetering. Hierbij zal de grond gekalkt worden. Dit staat gelijk aan het diepploegen van de grond en wordt dus aanzien als een mogelijke verstoring van potentieel archeologisch erfgoed.

Plan 3: Plangebied met weergave van de toekomstige werfinrichting⁵ op orthofoto⁶(digitaal; 1:1; 29-11-2019

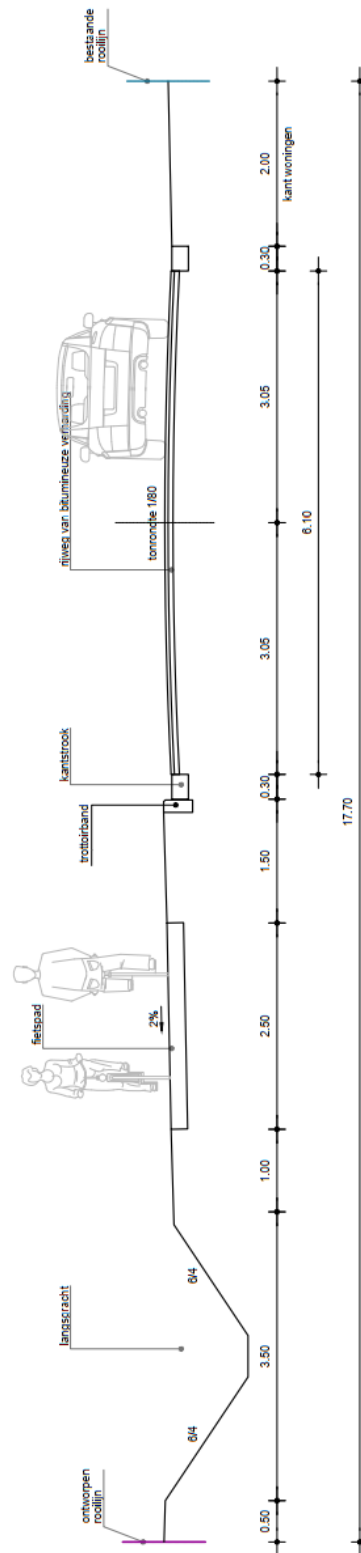

Figuur 1: Weergave van de werfinrichtingszone in het groen⁷

⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

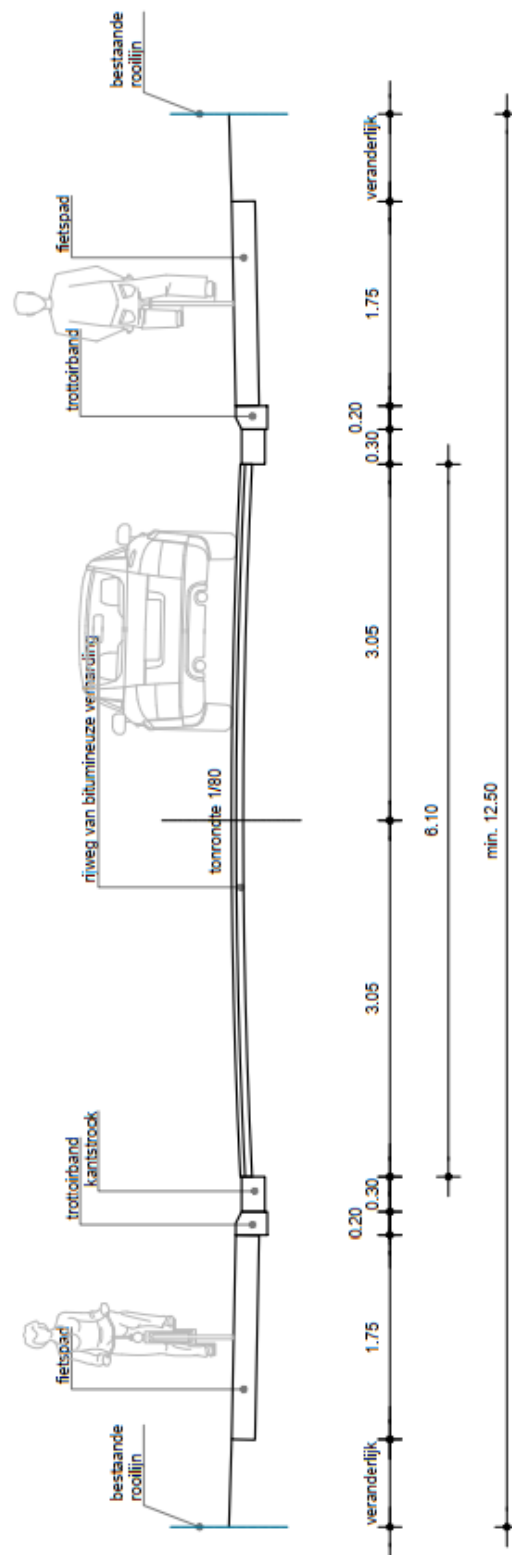
⁶ AGIV 2019b

⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 2: Een van de dwarsprofielen aan de Pittemstraat (schaal 1:50)⁸

⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 3: Een van de dwarsprofielen aan de Pittemstraat (schaal 1:50)⁹

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Impactanalyse

Enkel ter hoogte van de werfinrichting zullen de toekomstige werken een mogelijke impact hebben op het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. De werken aan de Pittemstraat en de Oude Pittemstraat zullen plaatsvinden in het bestaande gabarit van de weg en bijgevolg zullen de werken hier geen verdere verstoring van de ondergrond met zich meebrengen.

1.5 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat het terrein nog niet in eigendom van de opdrachtgever is, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat verder vooronderzoek zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na het in eigendom komen van de terreinen uitgevoerd dient te worden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

2.2 Assessment

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.2.1 Landschappelijk kader

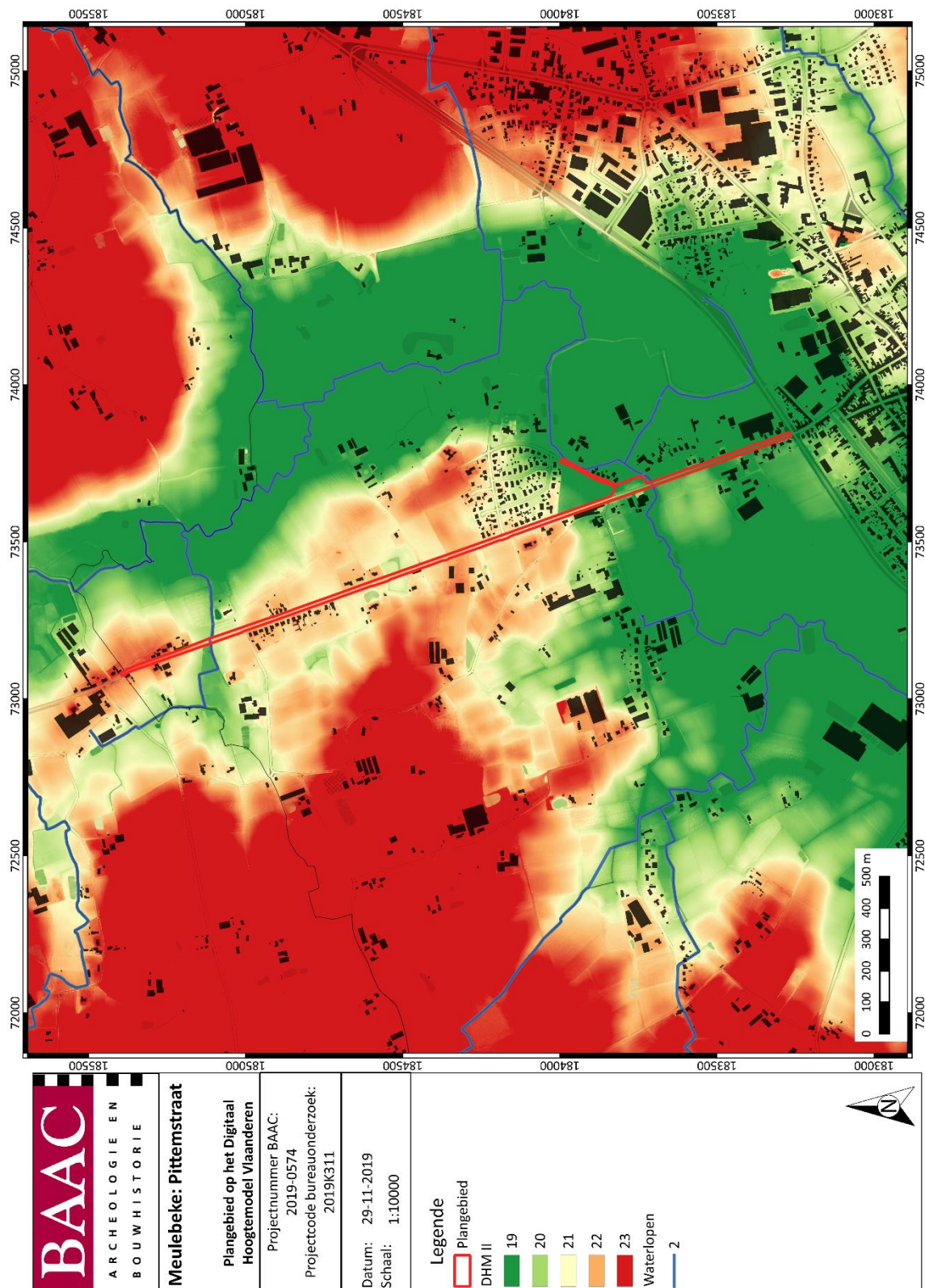
Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied. De wegeis is ongeveer gelegen op 600 m ten noorden van de dorpskern van Meulebeke.

Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..** Het plangebied Meulebeke, Pittemstraat is gelegen aan de Pittemstraat. De Pittemstraat is de weg die Meulebeke (in het zuiden) en Pittem (in het noorden) met elkaar verbindt. Binnen de stadskern van Meulebeke sluit de Achtste Linielaan daarop aan.

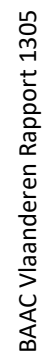
De Pittemstraat wordt voornamelijk begrensd door woningen enerzijds en velden anderzijds. Verschillende wegen komen uit op de Pittemstraat waaronder de Oude Pittemstraat, de Elbestraat, de Kazantstraat, de Maeneghemstraat. Onder de weg door loopt de Kriekebeek en de Devebeek welke in de Oude Pittemstraat samenkomt met de Bonebeek.

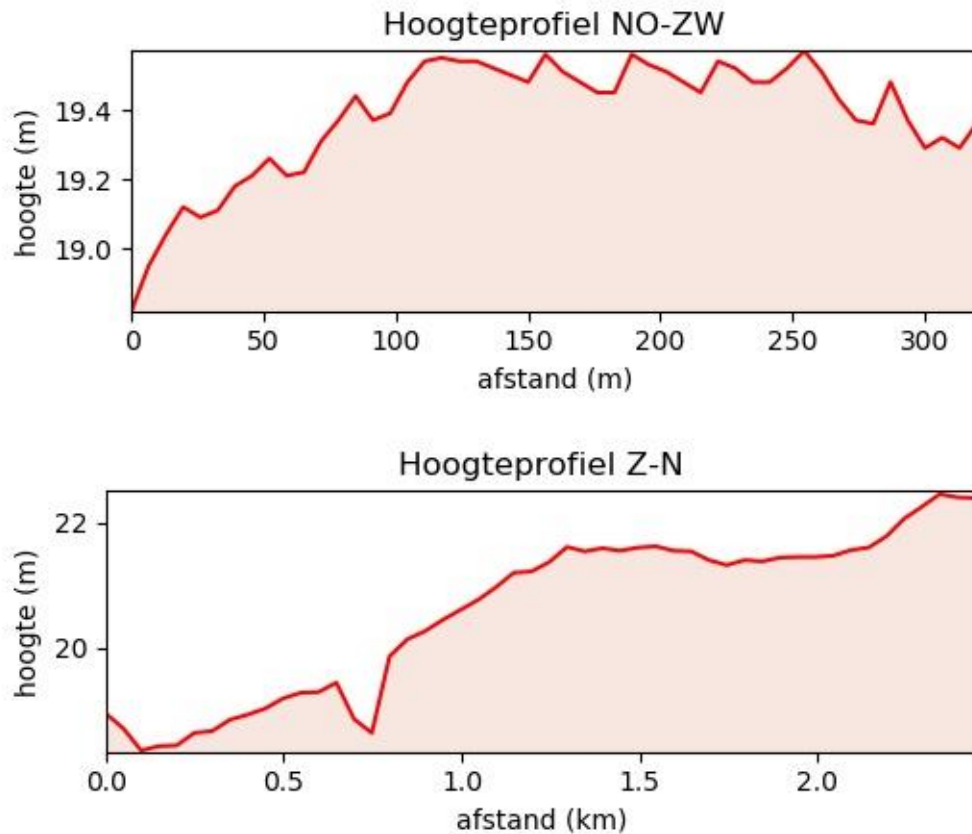
De omgeving ter hoogte van de Pittemstraat bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 18.5 en 22.5 m + TAW. Het plangebied ligt centraal in de lager gelegen beekdalen van de Kriekebeek, de Devebeek en de Bonebeek. Het noordelijk deel van het plangebied is dan weer hoger gelegen op de rug.

Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹⁰ met waterwegen (digitaal; 1:1; 29-11-2019)

¹⁰ AGIV 2019

¹¹ AGIV 2019

Figuur 4: Hoogteverloop terrein¹²

Landschappelijke situering

Het onderzoeksgebied behoort tot het interfluvium van de kustvlakte/Leievallei.

Het onderzoeksterrein maakt deel uit van het interfluviaal heuvelland van West-Vlaanderen. Deze heuvelrug vormt de geologische ruggengraat van het fysisch landschap en is een onderdeel van een groter systeem van “getuigenheuvels” dat zich uitstrekt van Frans-Vlaanderen via zuid-West-Vlaanderen, de Vlaamse Ardennen, het Pajottenland en het Hageland tot midden-Limburg waar het tegen het Kempens plateau uitwigt. De hoogten binnen dit gebied reiken tot boven de 50 m +TAW. De heuvelruggen zijn kenmerkend voor het landschap en danken hun huidige structuur aan hun paleogeografische ontstaansgeschiedenis. Het betreft als het ware ‘gefossiliseerde’ zandbanken uit de laat-tertiaire Diestiaansee. De ijzerzandsteen- of limonietlagen, die zich helemaal bovenin deze Tertiaire afzettingen bevinden, hebben een relatief hoge weerstand tegen erosie met als gevolg dat deze afzettingen nu nog als heuvelruggen in het landschap aanwezig zijn. Wanneer deze resistente laag echter is weggeërodeerd, worden de ‘bergen’ vervangen door mettertijd lager wordende plateaus. Deze ‘evolutie’ van het reliëf is in West-Vlaanderen op meerdere plaatsen zichtbaar.

Het gebied bestaat uit brede westnoordwest-oostzuidoost georiënteerde cuestaruggen, afgezet door zuidwaarts geëxposeerde steilere cuetafronten. De ruggen worden van elkaar gescheiden door brede subseculaire dalen. Het hydrografisch patroon is hier complex en lijkt min of meer uit te stralen vanaf de hoogten rond Tielt. Op de westflank van het Leiedal bevindt zich een successie van zuidzuidwest-noordnoordoost georiënteerde, min of meer langwerpige heuvels waarvan de hoogte lichtjes daalt van 35 m +TAW nabij Meulebeke naar ongeveer 23 m +TAW nabij Lotenhulle. Opvallend hierbij is de

¹² AGIV 2019

ten zuiden van het plangebied gelegen rug Hulsvelde-Ketelberg, aangezien bovenop deze rug een regelmatig eolisch herwerkte zandige bovenlaag voorkomt. De heuvelrij kruist het cuestafront van Tielt nabij Aarsele en maakt deel uit van het versneden en geïnverseerde Terras van Meulebeke.¹³ De bodem bestaat uit een zeer dun pakket schrale, Pleistocene dekzanden, gelegen op de tertiaire zanden. Gedurende het vroeg- en midden-weichselien (120.000-13.000 jaar geleden) werd het gebied volledig bedekt met een pakket zand, aangevoerd door polaire wind (dekzand). Dit pakket was echter relatief dun. Het gebied behoort echter, net als het grootste deel van West-Vlaanderen, tot een erosief landschap, waarbij het dynamische wateroppervlak van de Noordzee als erosiebasis optreedt. Gedurende de laatste ijstijd, toen het zeeniveau tientallen meters lager lag dan nu het geval is, is als gevolg van erosie veel tertiair sediment weggespoeld. De nivellerende impact van de afzettingen van dekzanden gedurende de laatste koude fase van het weichseliaan is in dit gebied vrij gering als gevolg van de geringe dikte van dit pakket. Bovendien heeft ook gedurende het Holocene erosie opgetreden, met als gevolg dat het dunne pakket dekzanden nog dunner is geworden en op sommige plekken zelfs niet meer aanwezig is.¹⁴

Paleogeen en neogeen (tertiair)

Op de tertiairgeologische kaart wordt de omgeving van het plangebied gekenmerkt door afzettingen van het lid van Kortemark en het lid van Aalbeke (KoAa). Het lid van Kortemark (TtKo) behoort tot de Formatie van Tielt. Het lid van Aalbeke behoort tot de Formatie van Kortrijk.

Het lid van Kortemark bestaat uit een compacte kleiige, fijne silt met zandige intercalaties. De gemiddelde dikte bedraagt ca. 17 m. De kleur varieert van grijs tot groengrijs.

Het lid van Aalbeke bestaat voornamelijk uit klei met homogene mariene afzettingen die bijna uitsluitend uit zeer fijnsiltige klei zonder zandfractie bestaan.

Quartair

Op de quartairgeologische kaart 1:200.000 is het plangebied gekarteerd als profieltypes 1, 3 en 3a.

Profieltype 1 wordt gekenmerkt door eolische afzettingen (zand tot silt) van het weichseliaan (laat-pleistoceen), mogelijk vroeg-holocene. Zand tot zandleem komt voor in het noordelijke en het centrale gedeelte van Vlaanderen. In het zuidelijk deel van Vlaanderen komt silt (loess) voor (**ELPw**). Verder komen ook nog hellingsafzettingen van het quartair voor (**HQ**).

Profieltype 3 wordt gekenmerkt door eolische afzettingen (zand tot silt) van het weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene. Zand tot zandleem komt voor in het noordelijke en het centrale gedeelte van Vlaanderen. In het zuidelijk deel van Vlaanderen komt silt (loess) voor (**ELPw**). Verder komen ook nog hellingsafzettingen van het quartair voor (**HQ**) en fluviatiele afzettingen van het weichseliaan (laat-pleistoceen) (**FLPw**).

Profieltype 3a wordt gekenmerkt door fluviatiele afzettingen (organochemisch en primairien inclusief), afzettingen van het Holocene en mogelijk tardiglaciaal (laat-weichseliaan) (**FH**) en eolische afzettingen (zand tot silt) van het weichseliaan (laat-pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene. Zand tot zandleem komt voor in het noordelijke en het centrale gedeelte van Vlaanderen. In het zuidelijk deel van Vlaanderen komt silt (loess) voor (**ELPw**). Verder komen ook nog hellingsafzettingen van het quartair voor (**HQ**) en fluviatiele afzettingen van het weichseliaan (laat-pleistoceen) (**FLPw**). Deze

¹³ DE MOOR 1997

¹⁴ DE MOOR 1997

karteereenheid ontbreekt mogelijk in sommige delen van de beekvalleien buiten de Vlaamse Vallei en haar uitlopers.

Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 is het plangebied gelegen in vier verschillende eenheden: h, KF1, kh en F1.

Hierbij staat elke letter voor een andere lithosequentie. Zo staat lithotype K voor een zandig type dat voornamelijk voorkomt in de dalbodems van de subsequente Poekebeek en de meer noordelijk gelegen beekvalleitjes die in een gebied met zandig eoceen substraat vloeien.

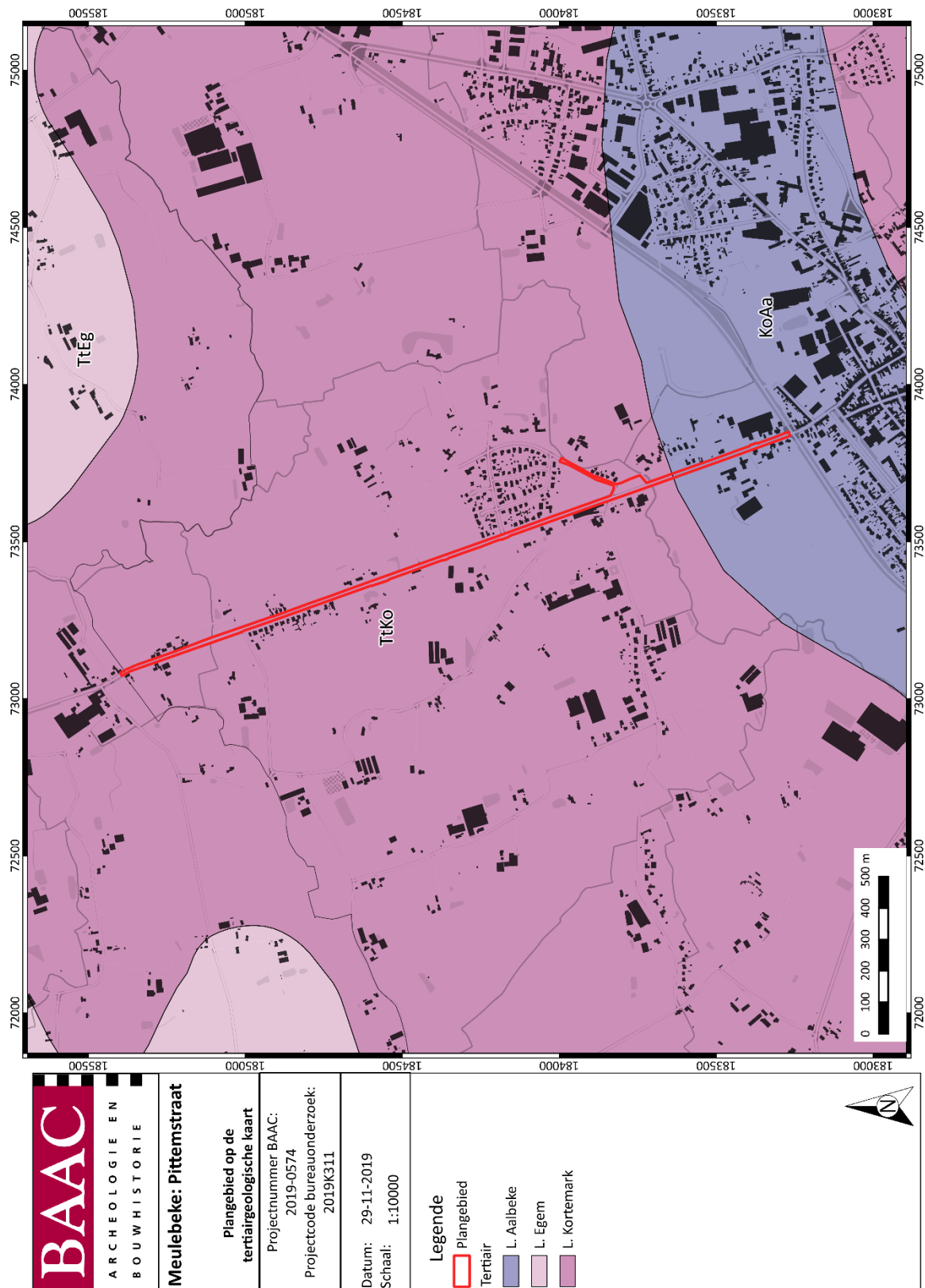
Lithotype k staat voor een eerder kleiig lithofacies dat vooral domineert in de alluviale dalbodem van de grotere holocene valleien van de Leie, Kale en Mandel. Dit type komt ook voor in de dalbodems van de kleinere beekvalleien in centraal West-Vlaanderen.

Type h staat voor hellingssedimenten uit het quartair . Het quartaire dek is vrij dun en de opbouw is eenvoudig waarbij er maar weinig wisselingen voorkomen¹⁵

Binnen de eenheid F1 komt fluvioperiglaciaal weischeliaan zonder niveofluviale deklaag met een grove fractie voor. Het betreft hier een verre uitloper van de Vlaamse Vallei waarin het plangebied is gelegen en waarbij het moedermateriaal uit periglaciale rivierafzettingen (fluvio) bestaat. In dit geval betreft het een sequentie waarin leem door zand is afgedekt. Dit type wordt geassocieerd met een dalwandvoetzone.

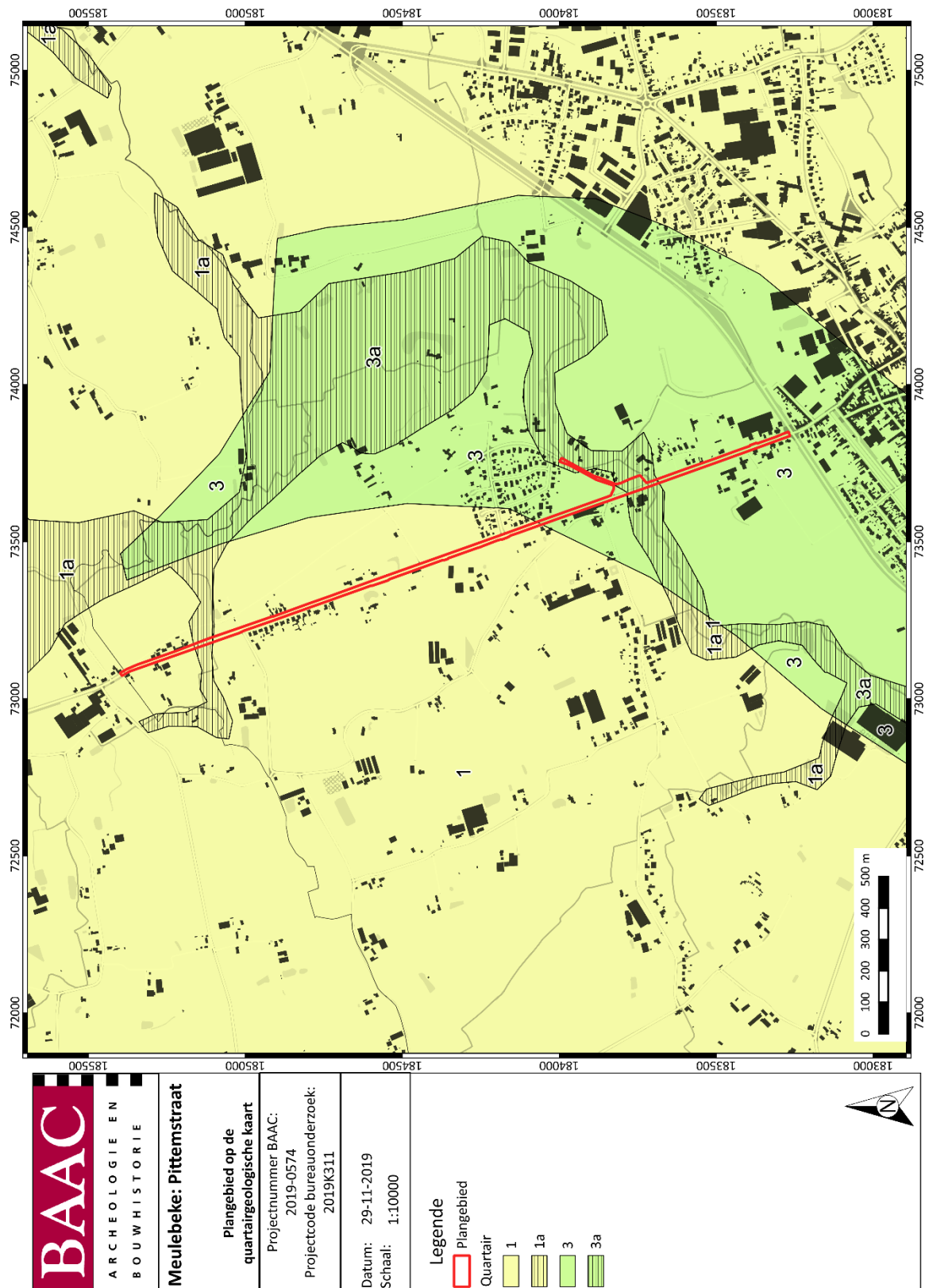
Eenheid KF1 behoort tot het clastisch-alluviaal holocene. Hierbij komen er fluvio-eolische sedimenten voor. Zandige sedimenten zijn afgezet als puinwaaiers van zijbeken in de grotere valleien.

¹⁵ DE MOOR 1997

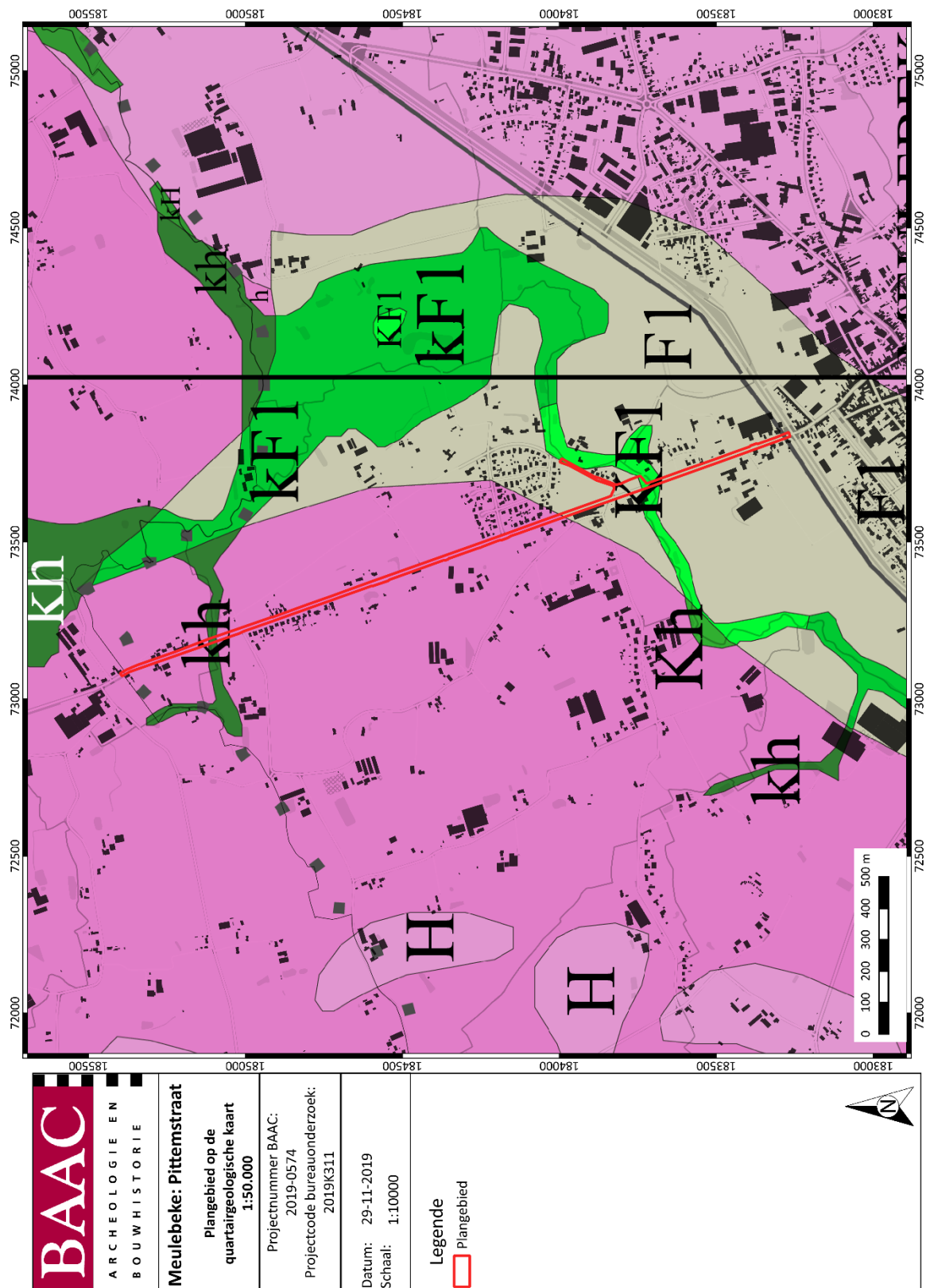
Plan 6: Plangebied op de tertiairgeologische kaart¹⁶ (digitaal; 1:50.000; 29-11-2019)

¹⁶ DOV VLAANDEREN 2019b

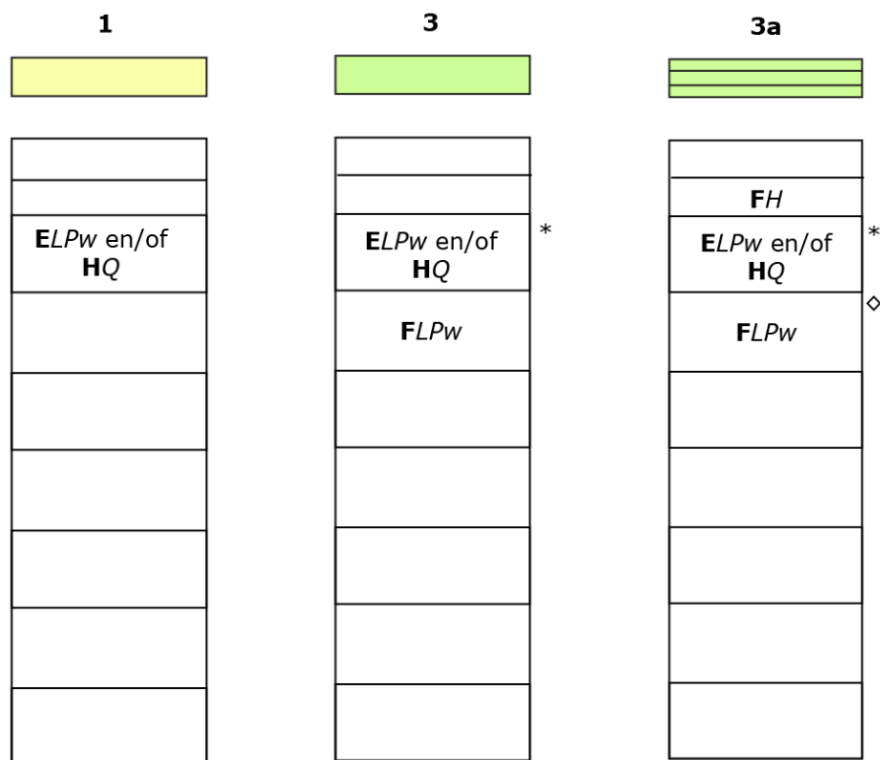
Plan 7: Plangebied op de quartairegeologische kaart¹⁷ (digitaal; 1:200.000; 29-11-2019)

¹⁷ DOV VLAANDEREN 2019c

Plan 8: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000¹⁸ (digitaal; 1:50.000; 29-11-2019)

¹⁸ DOV VLAANDEREN 2019c

Figuur 5: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied¹⁹

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als OB, Pep en Sbc(h) en wordt grotendeels omringd door Scc, Pdc, Pcc en Sdp.

OB: Een bodemprofiel welke door de mens in de loop van de geschiedenis sterk gewijzigd of vernietigd is. Bebouwde zone.

Pep: Natte, licht zandlemige bodem met sterk gleyige verschijnselen en een reductiehorizont. Roestverschijnselen beginnen reeds tussen 20 en 40 cm onder het maaiveld. Reductiehorizont tussen de 80 en 120 cm.

Sbc(h): Droge lemige zandbodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Roestverschijnselen tussen 90 en 120 cm.

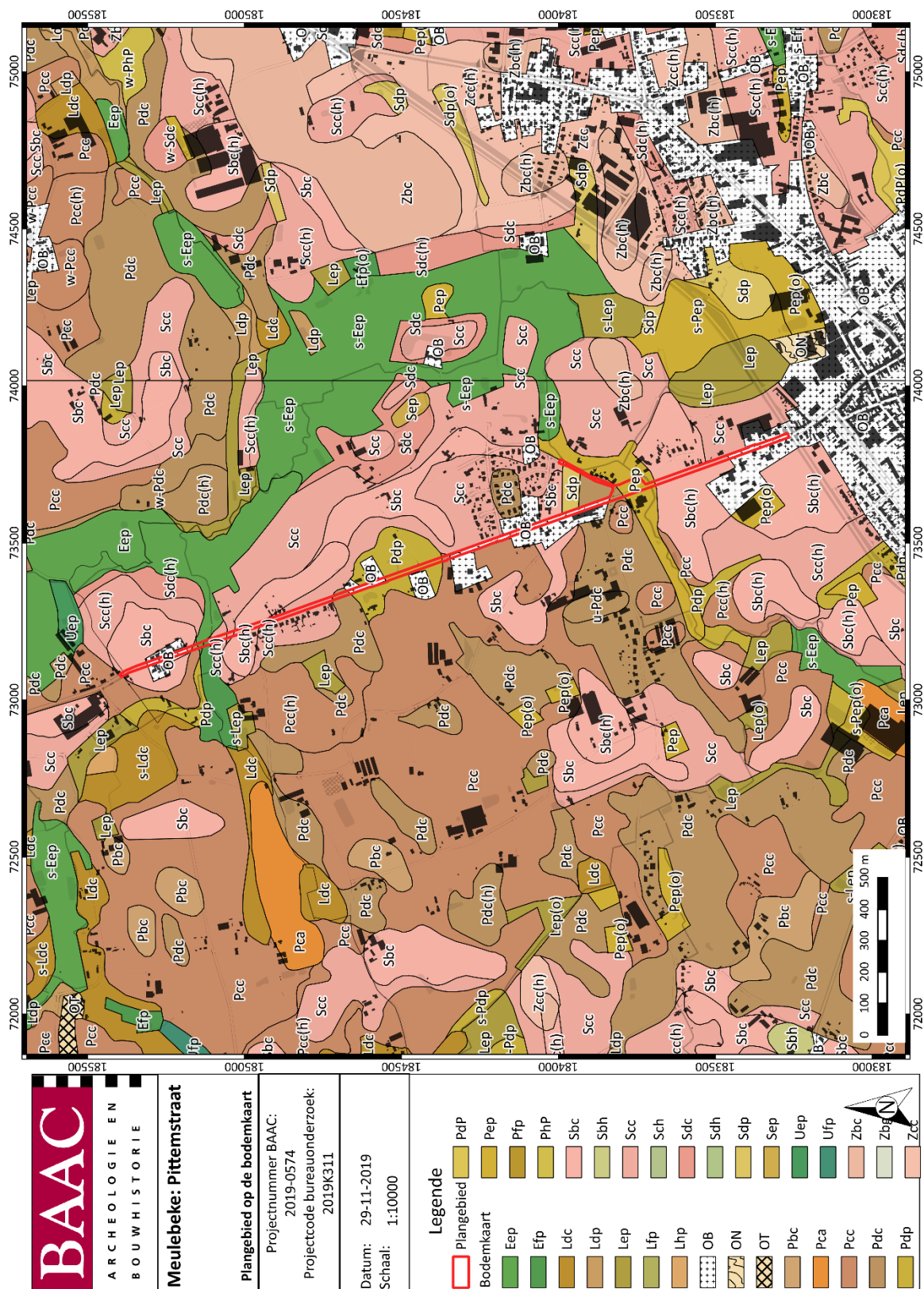
Scc: Matig droge lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm.

Pdc: Matig natte lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De textuur B horizont begint tussen de 40 en 60 cm onder het maaiveld. Roestverschijnselen beginnen tussen de 60 en 90 cm

¹⁹ DOV VLAANDEREN 2019c

Sdp: Matig natte lemige zandbodem zonder profiel. Roestverschijnselen beginnen tussen de 40 en 60 cm.

In het algemeen kan gesteld worden dat de bodem in de directe omgeving van het plangebied vrij nat is, wat typerend is voor bodems in de beekdalen.

Plan 9: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen²⁰ (digitaal; 1:20.000; 29-11-2019)²⁰ DOV VLAANDEREN 2019a

2.2.2 Historisch kader

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Meulebeke, net in en ten noorden van de stadskern.

In de historische bronnen komt de gemeente voor omstreeks 1100, wanneer er in een akte melding gemaakt wordt van Reingout de Mulenbeca. Deze man keerde terug van de kruistocht van 1096 met graaf Robrecht II. In de loop van de 12^e en 13^e eeuw verandert de naam meerdere keren: “Molenbecca” in 1165, “Molenbeke” in 1226, “Muelembeker” in 1230 en vervolgens opnieuw “Molebeke” in 1299.

De naam staat voor “nederzetting met een molen aan een beek”, nl. de Devebeek.

Vroege Middeleeuwen

Vanaf de 6^e eeuw krijgt de kerkelijke organisatie in de “pagus Mempiscus” vaste vorm met de oprichting van bisdommen die in verschillende parochies onderverdeeld worden. De “pagus Mempiscus” is op dat moment de Vlaamse gouw waartoe de streek van Meulebeke hoort. Algemeen wordt aangenomen dat het gehele gebied tussen de Schelde en de zee tegen het einde van de 7^e eeuw volledig gechristianiseerd werd, waaronder ook Meulebeke. Het is in diezelfde eeuw dat de eerste kerk opgericht werd, waarschijnlijk nog uit hout en leem. Deze zou volgende de historische bronnen opgericht zijn aan het knooppunt van verschillende verbindingswegen. Deze omgeving zou zich later dan ontwikkelen tot het dorpsplein. Op het einde van de 9^e eeuw werd Meulebeke geteisterd door invallen van de Noormannen, die de gehele streek plunderden om vervolgens te overwinteren in Kortrijk.

Wanneer de vrede terugkeerde naar de streek werden er verschillende werken uitgevoerd aan de beken.

11^e – 13^e eeuw

Meulebeke behoorde in deze periode tot de heerlijkheid van het prinselijk leenhof van Dendermonde. Meulebeke is een van de eerste gemeenten die snel tot bloei komt. Rond 1100 werd de eerste stenen kerk van Meulebeke opgericht met daarrond een kerkhof. De eerste bekende heer van Molenbeke wordt in 1215 vermeld en hij was bekend als Willem van Bethune. Hij zou opgevolgd worden door zijn zoon die enkele kapellen oprichtte in de streek. In de loop van de jaren veranderde de heerlijkheid meermaals van eigenaar. De heren van Meulebeke namen vermoedelijk hun intrek in het domein “Ter Borch”. In eerste instantie ging het om een herenwoning met een omwalde motte met neerhof.

14^e – 15^e eeuw

In de 14^e eeuw bloeit de economie waarbij er in Meulebeke enorm veel vlasvelden in gebruik genomen worden. De plaatselijke linnenwevers bevoorraden zich in Tielt om vervolgens naar Brugge te trekken. Op het einde van de 15^e eeuw zal de vlasnijverheid zich uitstrekken naar de Leiestreek. Vanaf 1433 worden verschillende molens vermeld in een renteboek van Gruuthuuse. In de 2^e helft van de 15^e eeuw komt er opnieuw een periode van onrust, wanneer de Gentenaars het dorp bezetten tijdens hun opstand tegen Filips de Goede.

In 1436 gaat de heerlijkheid Ter Bocht naar het geslacht vander Douve, welke de naam Meulebeke voor het eerst aanneemt zodat de band tussen het domein en het dorp versterkt zou worden. Vanaf het begin van de 16^e eeuw komt de heerlijkheid in handen van familie de Beer, deze zullen in Meulebeke aan de macht blijven tot en met de 18^e eeuw²¹.

²¹ IOE 2019 ID: 89996

16^e eeuw

Vanaf de 16^e eeuw komt de vlas- en linnenindustrie volledig op gang door de handel met Amerika. Het is ook in deze periode dat verschillende molens ontstaan. Waaronder de “Hernemuelene”, welke nog de enige bestaande is in Meulebeke. Vlakbij het plangebied zou eveneens de verdwenen Bosterhoutmolen gestaan moeten hebben. Na de herinrichting van de bisdommen in de 2^e helft van de 16^e eeuw, behoort Meulebeke tot de parochie van Gent en de dekenij van Tielt. Tijdens de beeldenstorm wordt de kerk van Sint-Amandus gespaard en slagen de Meulebekenaars samen met de inwoners van Pittem, Ingelmunster, Ardooie en Koolskamp, er in om de geuzen te verjagen. In de jaren die daarop volgen werd de kerk echter enkele keren beschadigd door oproer van de calvinisten. In het laatste kwart van de 16^e eeuw wordt Meulebeke meermaals onder de voet gelopen van oa. de malcontenten. Verschillende molens worden in brand gestoken, maar worden later heropgebouwd. Daarenboven komt nog eens dat de pest meermaals uitbreekt waardoor het bevolkingsaantal een grote terugvalt kent.

17^e eeuw

In het begin van de 17^e eeuw wordt de kerk van Sint-Amandus gewijd door Karel Maes, een Gentse bisschop. Hij geeft eveneens de opdracht om het kerkhof te laten ommuren. De vlasnijverheid kent een lichte bloei. Helaas wordt de economische bloei overschaduwed door de vele plunderingen die gedurende de hele eeuw aanhouden. Verschillende hoeves en de kerkhofmuur worden in brand gestoken door de Franse troepen omstreeks het midden van de 17^e eeuw. Op het einde van de 17^e eeuw wordt Meulebeke opnieuw geplunderd door de Franse soldaten ondanks de inspanningen van baron Gaspar Ignatius de Beer. De bevolking staat onder zware druk en dient voedselvoorraden in te leveren. Het kasteel Ter Bocht wordt ingenomen door verschillende troepen

18^e eeuw

Algemeen kan gesteld worden dat de 18^e eeuw veel rustiger was dan de 17^e en dat er opnieuw ruimte was voor economische groei. Echter wordt de rust onderbroken omstreeks de helft van de 18^e eeuw. De troepen van de Franse koning vallen opnieuw de streek binnen en de bevolking wordt opnieuw slachtoffer van plunderingen. Gedurende deze eeuw wisselt de macht vaak en zijn er verschillende feodale heren die over Meulebeke heersen. De laatste heer van Meulebeke is Robert de Lens. Na zijn dood gaat de macht van de heerlijkheid over naar familie Le Bailly. Onder hun bestuur gebeuren er verschillende wegenis- en infrastructuurwerken om de verbinding tussen de dorpen en de steden te verbeteren. Tussen 1789 en 1850 worden verschillende molens opgetrokken, waaronder ook de Statiemolen.

19^e eeuw

In het begin van de 19^e eeuw wordt een nieuw kerkhof aangelegd in de stad en worden de muren van het oude afgebroken om plaats te maken voor een publiek bleekplein. Eveneens wordt de kerk van Sint-Amandus verder uitgebreid aan de noord- en zuidzijde van de toren. Het kasteel Ter Borch komt in handen van Leonard Anthone Loncke, een koopman uit Meulebeke. Vanaf 1860 worden door zijn dochter en haar echtgenoot verschillende verbouwingswerken uitgevoerd aan het kasteel, waarbij het zijn huidige uitzicht krijgt.

De economie is in deze eeuw vrijwel volledig beperkt tot de landbouw en verschillende veldbossen worden omgezet tot akkerland. Verschillende molens worden eveneens opgetrokken. De Statiemolen wordt in 1861 afgebroken en wordt in 1863 iets verder heropgericht.

Door de hoge invoerrechten op het textiel dat naar het buitenland gaat kent deze industrie een terugval. Een nevenproductie van kantsnijverheid ontstaat, maar door overproductie ontstaat er al snel

een crisis. Dit zorgde op zijn beurt dan weer voor een grote landbouwcrisis en stijgende voedsel- en grondstofprijzen waardoor de bevolking opnieuw verarmde. Zo zijn omstreeks de helft van de 19^e eeuw 4000 van de 8500 inwoners arm. In de 2^e helft komt hier verandering in en wordt de focus gelegd op de gezondheid en hygiëne van de bevolking. Een ziekenhuis wordt opgericht door de burgemeester, die zelf dokter was.

Verder gebeuren tal van openbare werken. De wegeninfrastructuur wordt drastisch vernieuwd en verschillende kasseiwegen worden aangelegd. Vanaf 1845 ontstaat de spoorlijn Brugge – Torhout – Tielt met een vertakking van Tielt over Meulebeke. De bouw van de spoorlijn wordt voltooid in 1854. Het station is vandaag erkend als bouwkundig erfgoed waarbij ook nog een deel van het perron en de spoorbedding te zien is.

20^e eeuw

In het begin van de 20^e eeuw worden de infrastructuurwerken verder gezet en verschillende gebouwen opgericht. Zo ook een nieuwe schoolkapel voor de meisjesschool, een laatgotische kapel, hoeves,... Alle landelijke wegen worden verhard met steenslag en de meeste bossen en heides worden verder omgezet naar landbouwgrond. Verder worden verschillende bedrijven zoals brouwerijen en fabrieken opgericht.

WO I

Tijdens de eerste wereldoorlog valt het Duitse leger binnen op 15 augustus 1914. De commandant van de troepen nam zijn intrek in het kasteel Ter Borcht en verschillende andere huizen en gebouwen worden ingenomen door de Duitsers. De fabrieken werden voornamelijk ingenomen als voorraadschuren. Er werden verschillende vliegvelden aangelegd, maar deze werden volgens de historische bronnen niet of amper gebruikt. Ze zouden zich bevinden aan de Elbestraat en de Marialoop. Ter hoogte van de spoorweg, in de wagons, worden verschillende magazijnen, een bakkerij, slagerij, schrijnwerkerij en smidse opgericht. Tussen 1917 en 1918 kwam de zwaarste bezettingsperiode van Meulebeke waarbij er erg hevige gevechten ontstonden tussen de Duitsers en de Fransen. Aan de Karel van Manderstraat worden de zusters verdreven en in de congregatiekapel wordt een verpleeghuis opgericht. In deze periode wordt eveneens melding gemaakt van verschillende neergestorte vliegtuigen nabij Hulsvelde en nabij de Vijfstraat.

Op 16 oktober 1918 wordt de spoorweg opgeblazen op verschillende plaatsen. Twee dagen later vindt de “Strijd om Meulebeke” plaats, waarbij gevechten plaatsvonden op de Markt, de pastorie en op de torens van de Sint-Amanduskerk en tal van andere plaatsen binnen de stadskern van Meulebeke. De molens die toen nog aanwezig waren in het straatbeeld werden totaal vernield, waaronder ook de Statiemolen.

Figuur 6: Franse soldaten tijdens de bevrijding van Meulebeke in 1918²²

Interbellum

Na de oorlog gebeuren tal van herstellingswerken. De spoorlijn wordt opnieuw in gebruik genomen vanaf 1919. Vanaf deze periode start de eerste sociale woningbouw. In 1922 wordt de arbeiderswijk Tuinwijk aangelegd. Over de gehele stad zijn er werken en de vlasnijverheid bloeit opnieuw.

²² Meulebeke in De Grote Oorlog: <http://www.meulebeke.be/website/2769-www/version/default/part/AttachmentData/data/PanelenMeulebeke-13-04-2015%20goed%20voor%20druk.pdf>

Figuur 7: Zicht op de Statiemolen en deel van de Achtste Linielaan. De molen werd in 1918 beschadigd na beschietingen en werd in 1922 volledig afgebroken naar aanleiding van de nieuwe wijk.²³

WO II

Een groot deel van het Belgische leger wordt in Meulebeke gehuisvest. Op 26 en 27 mei 1940 vindt de “Slag om Meulebeke” plaats. Hierbij groeven de soldaten van de 9^e compagnie van de achtste linie zich langs de spoorlijn in over een breedte van 500 m om een poging te ondernemen om de Duitsers te verdrijven die Meulebeke vanuit het zuiden binnenvielen, tevergeefs want de Belgische soldaten moesten zich al snel overgeven. De spoorlijn werd vier jaar lang in gebruik genomen door de Duitsers als hospitaaltrein om de gekwetsten van het front te vervoeren. Na de oorlog zal de spoorlijn enkel nog dienstdoen als goederenverkeer tussen Tielt en Meulebeke. De lijn wordt in 1984 opgeheven. Vandaag wordt het station gebruikt als monument en als vredesmuseum om de 21 gesneuvelden van toen te herdenken.

Na de oorlog groeit Meulebeke uit tot een gemeente waarbij voornamelijk de landbouw en de textielindustrie een belangrijke rol blijven spelen.

²³ Meulebeke in De Grote Oorlog: <http://www.meulebeke.be/website/2769-www/version/default/part/AttachmentData/data/PanelenMeulebeke-13-04-2015%20goed%20voor%20druk.pdf>

Figuur 8: Duitse soldaten poseren bij de hospitaaltrein²⁴

2.2.3 Cartografische bronnen

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) is te zien dat het plangebied door verschillende akkergebieden en gebouwen gaat. Het valt eveneens net buiten de beekvalleien. Langs de Pittemstraat zijn enkele weergaven van kruisen langs de weg. Verder bevinden zich in de ruimere omgeving van het plangebied enkele omwalde hoeven. Eveneens staat het Goed Ter Bosterhout weergegeven.

Vandermaelen (1846-1854)

Ter hoogte van het plangebied aan de Achtste Linielaan is het station weergegeven. Dit werd opgericht in 1854. Hierbij werd de spoorlijn al vroeg in de 19^e eeuw aangelegd richting Tielt. De stadskern van Meulebeke is ook meer uitgebreid richting het noorden. Langs de Pittemstraat zijn opnieuw verschillende huizen weergegeven. Het plangebied volgt niet de aangeduide weg maar gaat ook hier door de velden en door verschillende omwalde hoeves. De kruisen die aanwezig waren op de kaart van Ferraris zijn op één kruis na verdwenen of niet aangeduid op de kaart. Het Goed Ter Bosterhout wordt niet meer bij naam genoemd op de kaart.

²⁴ Meulebeke in De Grote Oorlog: <http://www.meulebeke.be/website/2769-www/version/default/part/AttachmentData/data/PanelenMeulebeke-13-04-2015%20goed%20voor%20druk.pdf>

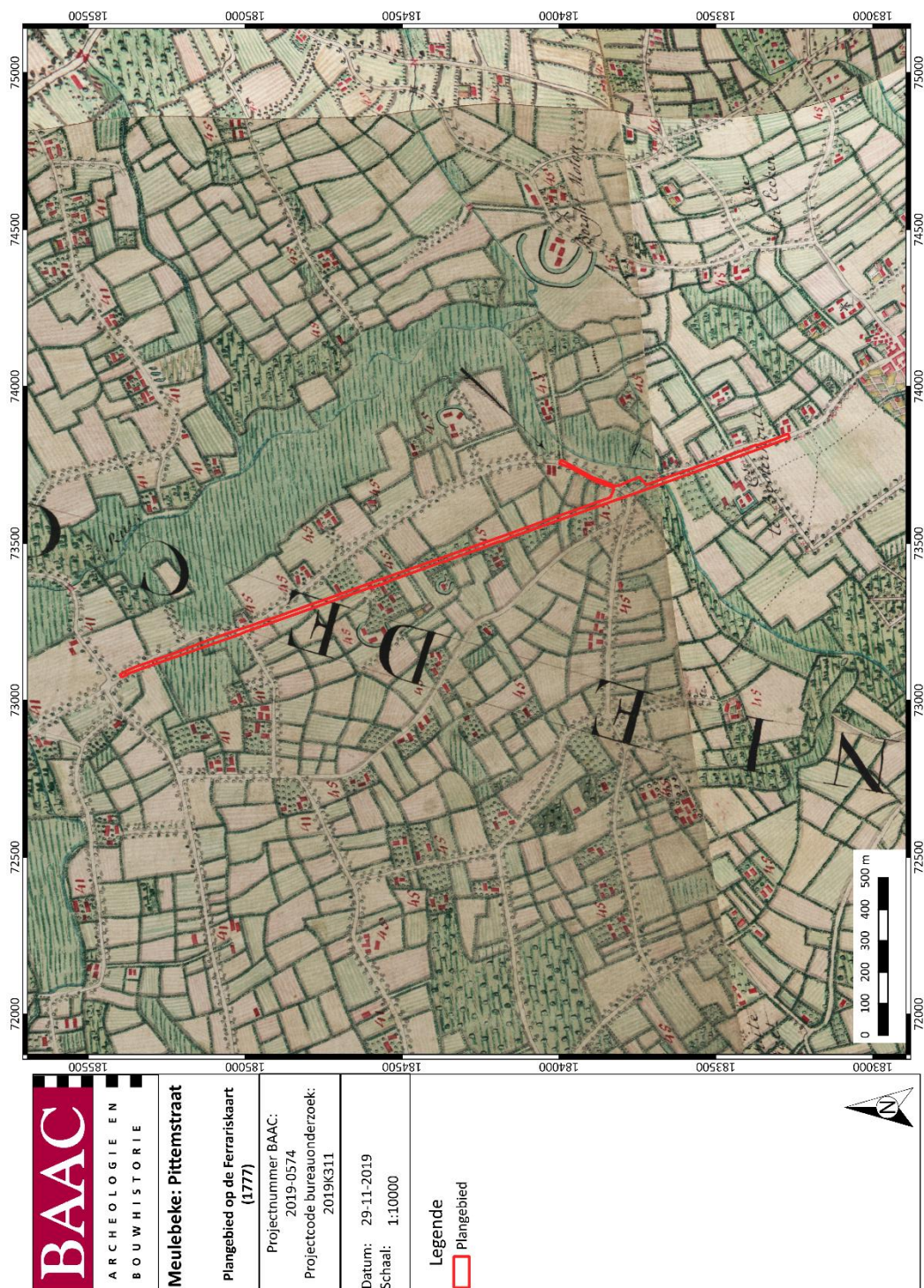
Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Op deze kaart is te zien dat het plangebied zich situeert in de akkerlandschappen en net ten noorden van de dorpskern van Meulebeke. Kruisen langs de weg staan niet aangeduid op deze kaart. Het Goed Ter Bosterhout staat ook niet meer aangegeven.

Popp (1842-1879)

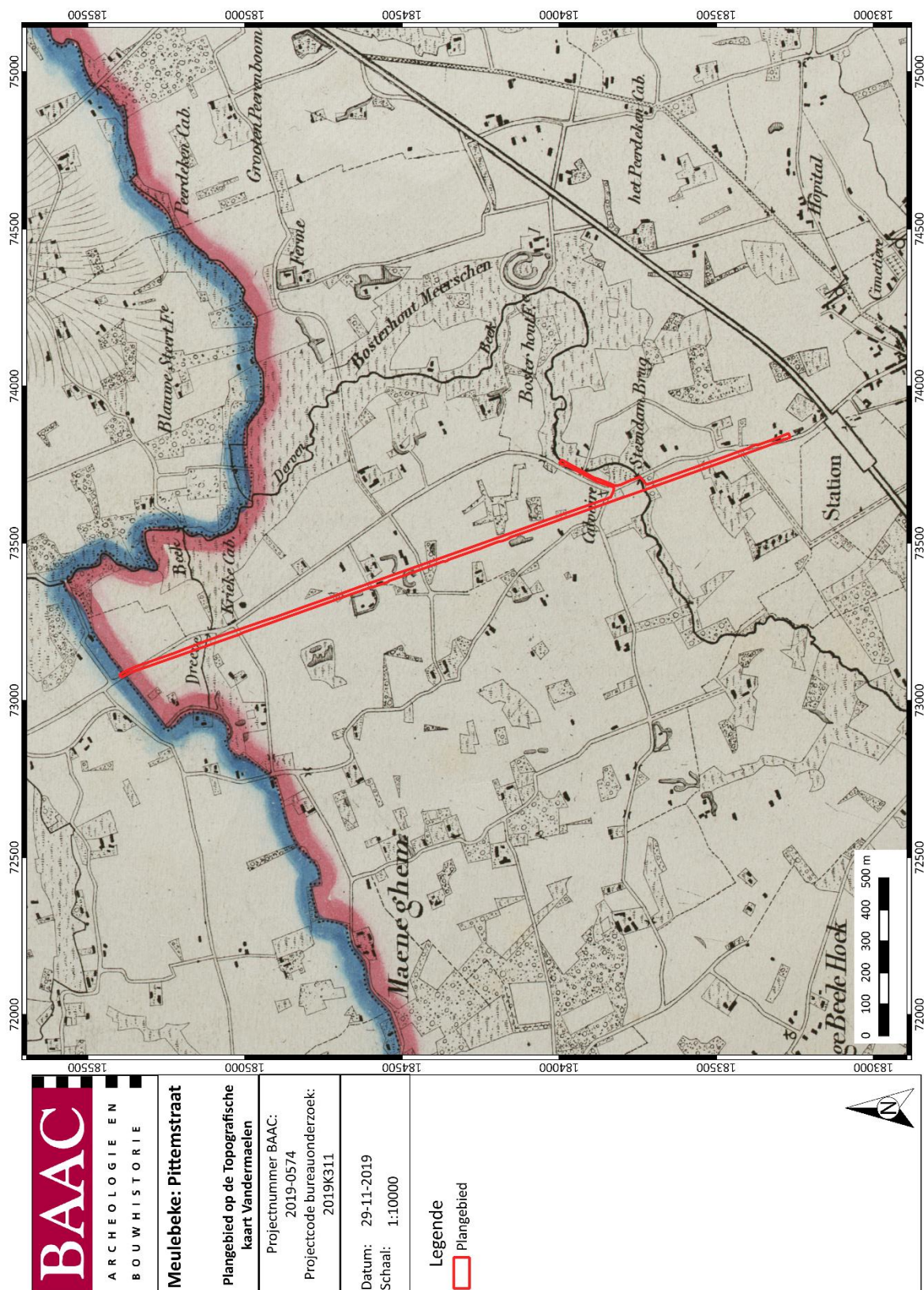
De Poppkaarten²⁵ (Plan 13) beelden ter hoogte van het plangebied dezelfde situatie af als op de Atlas der Buurtwegen en de topografische kaart Vandermaelen.

²⁵ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2019

Plan 10: Plangebied op de Ferrariskaart²⁶ (analoog; 1:25.000; 29-11-2019)

²⁶ GEOPUNT 2019c

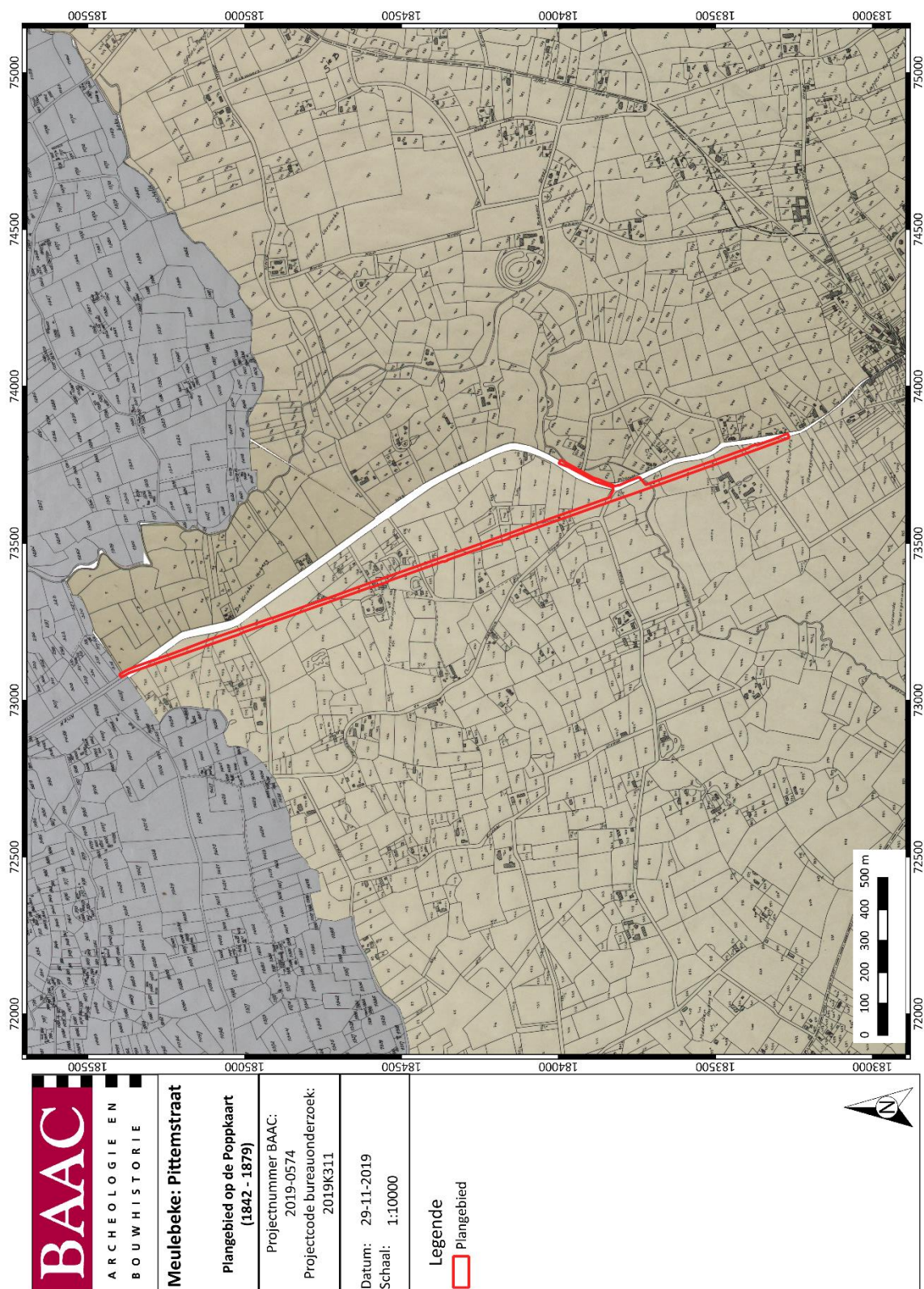
Plan 11: Plangebied op de Vandermaelenkaart²⁷ (analoog; 1:20.000; 29-11-2019)

²⁷ GEOPUNT 2019d

Plan 12: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen²⁸ (analoog; 1:2500; 29-11-2019)

²⁸ GEOPUNT 2019b

Plan 13: Plangebied op de Poppkaart²⁹ (analoog; 1:1.250-1:7.500; 29-11-2019)

²⁹ GEOPUNT 2019e

2.2.4 Archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied.

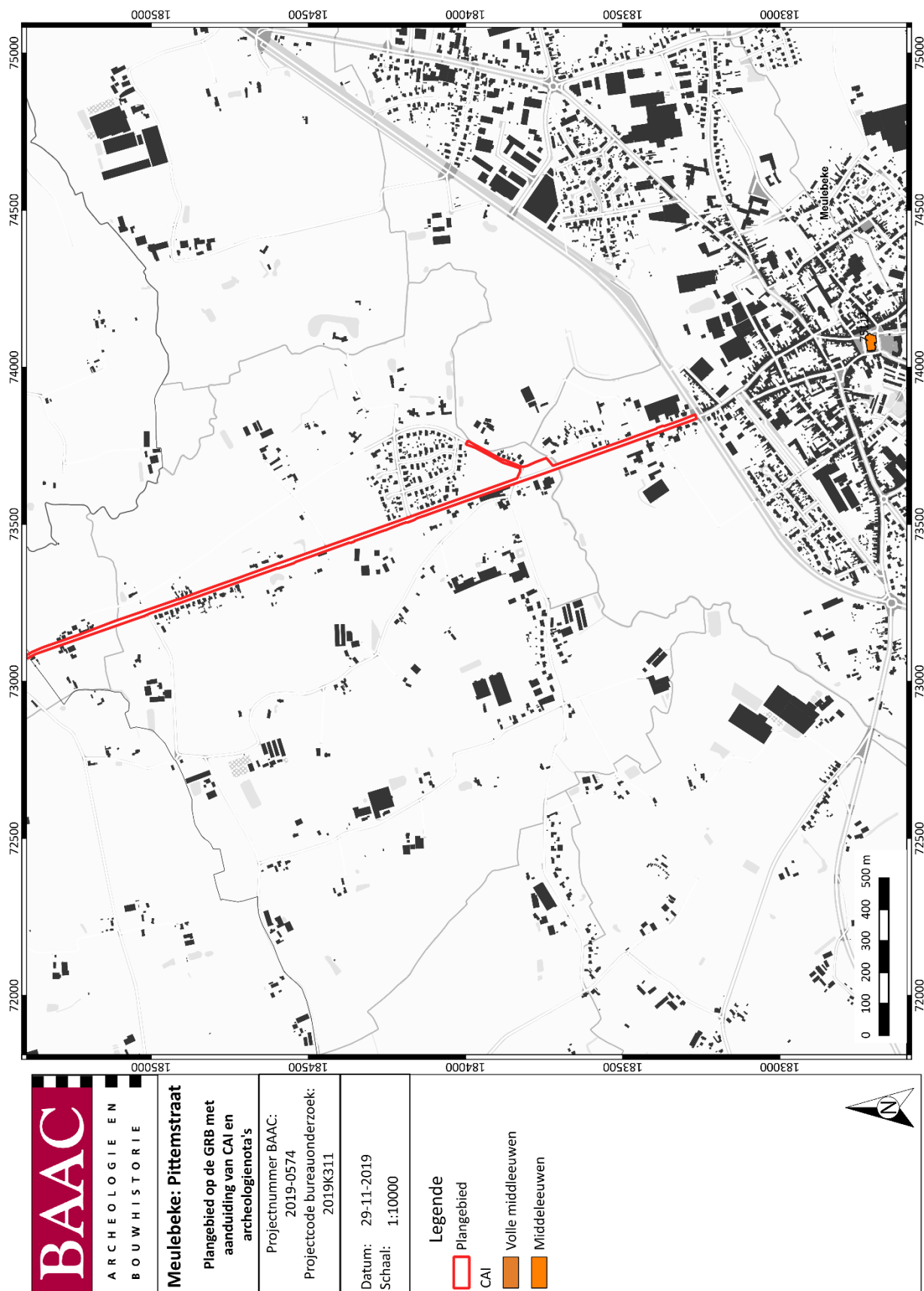
Voor het plangebied zelf zijn geen archeologische waarden gekend (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).³⁰ Rondom het projectgebied werden een aantal meldingen teruggevonden, deze werden allemaal gegeneerd in de dorpskern van Meulebeke. (Tabel 1).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.³¹

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
75112	Meulebeke: Sint-Amanduskerk – volle middeleeuwen
222062	Meulebeke-Vuilputstraat: Laat romeinse sporen (greppels, grachten, paalkuilen, waterput): vooronderzoek met ingreep in de bodem Ruben Willaert
220224	Meulebeke – Kleine roeselarestreet: romeinse munt keizer nero: 60 – 61 n.o.T.
220460	Meulebeke – Brouckenstraat: Losse vondst 17 ^e eeuwse engelse munt; 19 ^e eeuwse munt; kogelhulzen datering onbepaald.
220466	Meulebeke – Ingelmunstersteenweg: 18 ^e eeuwse munt van maria thesia van oosterijk – hongarije. 19 ^e eeuwse centiem van leopold i
220679	Meulebeke – kleine roeselarestreet: 5 niet-gedetermineerde munten; losse vondst kogelpunten en musketkogels.

³⁰ CAI 2019

³¹ CAI 2019

Plan 14: Plangebied op de GRB met aanduiding van de CAI (digitaal; 11; 29-11-2019)

In de directe en ruime omgeving van het plangebied werden slechts weinig meldingen gegenereerd. Archeologisch onderzoek in deze streek is tot op vandaag erg summier. Via het cartografisch materiaal zijn verschillende omwalde hoeves te zien. Deze worden echter niet weergegeven via de CAI waarnemingen. Enkele meldingen werden gegenereerd in de buurt van de spoorweglaan. Via metaaldetectie werden verschillende kogelhulzen gevonden.

Een archeologienota voor geplande werken op een terrein van ca. 200 m ten oosten van het plangebied, in de omgeving van de Achtste Linielaan werd door BAAC Vlaanderen in 2017 een opgesteld naar aanleiding van werken op een industrieterrein aan de Gavershoek. Aangezien het plangebied een hoog potentieel op kennisvermeerdering had voor vrijwel elke periode werd in eerste instantie een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. In totaal werden 24 boringen geadviseerd. Na de boringen kon geconcludeerd worden dat de archeologische verwachting voor het plangebied klein is aangezien een groot deel van het terrein opgehoogd en afgegraven werd. De te behalen kenniswinst was bijgevolg te laag waardoor verder onderzoek niet werd geadviseerd³².

Een archeologienota voor geplande werken op een terrein net ten zuidoosten van het plangebied van de Gavershoek werd opgesteld door Hembyse archeologie. Het plangebied situeert zich in archeologisch interessant gebied, in de buurt van een laatmiddeleeuws hospitaal. Verder onderzoek zou voor dit plangebied tot aanzienlijke kenniswinst leiden. Controleboringen werden reeds uitgevoerd en daaruit bleek dat er zeker archeologisch potentieel binnen het plangebied aanwezig is. Een proefsleuvenonderzoek werd bijgevolg geadviseerd.³³ Dit proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd in april 2019 door Hembyse Archeologie. Tijdens het onderzoek werden verschillende muurresten aangetroffen van het hospitaal en de kloostergebouwen. Echter is het plangebied door afbraakwerken in de jaren 1970 en 1980 sterk geroerd waardoor de oudste sporen zwaar verstoord zijn. Een vlakdekkend onderzoek werd bijgevolg niet geadviseerd omdat de archeologische kenniswinst niet duidelijk zou zijn.³⁴

³² SWAELENS & PAWELCZAK 2016

³³ DE SMAELE & PIETERS 2018

³⁴ DE SMAELE & HADEWIJCH 2019

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het onderzoeksgebied behoort tot het zogenaamde interfluviale heuvelland ten westen van het Leiedal, ook wel het kustlandschap van Centraal West-Vlaanderen genoemd. Aan de hand van geologische en bodemkundige kaarten en het hoogtemodel is te zien dat het plangebied zich deels binnen het beekdal van de Bonebeek en de Devebeek bevindt. Het noordelijke gedeelte van de Pittemstraat bevindt zich eerder op de hoger gelegen gronden waar meer droge en matig droge (lemige) zandbodems voorkomen. De Achtste Linielaan bevindt zich op de rand van de heuvelrug in het landschap ten noorden van de stadskern van Meulebeke.

Het merendeel van het plangebied, met name de Pittemstraat zelf is in zekere mate verstoord geweest bij de aanleg van de weg, de riolering, de langsracht en het fietspad. Bijgevolg is de eventuele archeologie onder de weg reeds in zekere mate verstoord. De geplande werken bevinden zich op deze plaats van het plangebied volledig binnen het gabarit van de bestaande wegenis, waardoor verdere verstoring van de ondergrond niet zal gebeuren.

Uit de historische bronnen blijkt dat Meulebeke al vanaf de vroege middeleeuwen een belangrijke rol speelde in de economie. Voornamelijk de textielindustrie was erg belangrijk voor de streek. Op het historisch kaartmateriaal zijn tal van omwalde hoeves te zien die zich in de buurt van het plangebied bevinden. Deze zijn terug te koppelen aan de textielnijverheid tijdens de hele periode van de middeleeuwen. Aangezien het plangebied in de buurt van een beek gelegen is, in de vallei van de Devebeek, Bonebeek en Kriekebeek, is de kans op bewoning uit alle periodes zeker bestaand voor het deel van het plangebied dat gebruikt zal worden voor de werfinrichting.

2.3.2 Archeologische verwachting

Aan de hand van de resultaten van het assessment kan een archeologische verwachting worden opgesteld.

- In de buurt van het plangebied worden bodems met een textuur B horizont aangetroffen. Het terrein waar de werfinrichting zal komen is gekarteerd als een Pep bodem. Op historisch kaartmateriaal en luchtfoto's lijkt het terrein niet bebouwd geweest te zijn. Bijgevolg kan er voor dit deel van het plangebied een mogelijkheid zijn om een steentijdsite of vondstenconcentratie aan te treffen. Het gedeelte van het plangebied dat de wegenis omvat is grotendeels gekarteerd als bebouwde gronden. Bovendien werd door de aanleg van de Pittemstraat de ondergrond reeds gedeeltelijk verstoord waardoor de kans op het aantreffen van steentijdvondsten onder de weg kleiner tot zelfs onbestaand is. Bovendien zullen de geplande werken zich volledig binnen het gabarit van de bestaande weg bevinden waardoor de geplande werken de ondergrond niet verder zullen verstoren. Ter hoogte van de Achtste Linielaan wordt een infiltratiegracht voorzien in een groenzone. Deze groenzone werd voorheen ingenomen door een spoorlijn, waardoor de kans op het aantreffen van steentijdconcentraties kleiner wordt. Bovendien werd de buurt tijdens WO I en II geteisterd door verscheidene bominslagen en de Belgische soldaten hebben over een gebied van 500 m breed langs de spoorlijn de grond vergraven.
- In de directe en ruime omgeving van het plangebied werden tot op heden weinig tot geen restanten (bewoning en/of vondstmateriaal) uit de metaaltijden en Romeinse periode gedaan. De kans dat deze in het plangebied aangetroffen worden is bijgevolg klein maar zeker niet onbestaand ter hoogte van de werfinrichting.

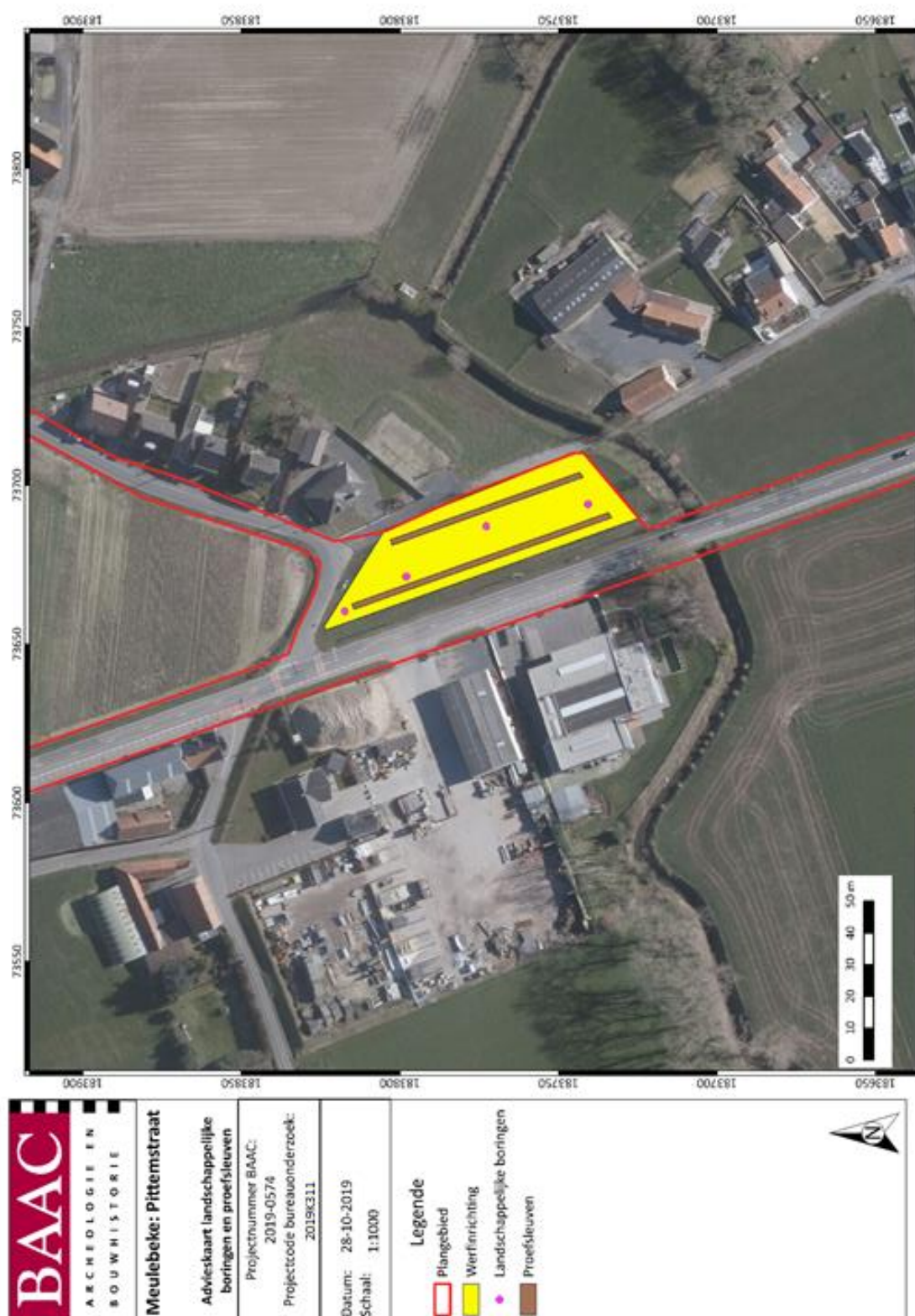
- Voor de periode vanaf de middeleeuwen zijn er op het historisch kaartmateriaal vanaf het einde van de 18^e eeuw aanwijzingen dat er zeker bebouwing geweest is, zowel ter hoogte van de Pittemstraat als de Achtste Linielaan. Uit de historische bronnen blijkt eveneens dat Meulebeke een zeer vroege geschiedenis kent en een belangrijke rol speelde in de textielindustrie.

Concluderend kan gesteld worden:

Uit de bodemkundige en historische gegevens blijkt dat het plangebied een middelhoge tot hoge archeologische verwachting heeft op het aantreffen van intacte archeologische waarden voor het **terrein dat zal dienen als werfinrichting**. Omdat de aard van de eventueel aanwezige archeologische waarden nog niet vastgesteld kan worden, geldt een algemene verwachting voor het voorkomen van archeologische vindplaatsen mogelijk vanaf de steentijd. Door zijn ligging op de overgang van de beekvallei van de Bonebeek en de Devebeek naar een hoger gelegen zandrug, kan het aantreffen van lithisch materiaal niet uitgesloten worden. Een voorwaarde voor het aantreffen van archeologische waarden is wel dat de bodem intact is, waarbij de archeologisch relevante bodemlaag (B-horizont dan wel top van de C-horizont) ongeroerd moet zijn. Landbouwwerkzaamheden, m.n. ploegsporen, kunnen de bodem en daarmee de archeologische waarden, mogelijk verstoord hebben. Dit is echter afhankelijk van de diepte van de ploegwerkzaamheden.

Voor de Pittemstraat zelf is de archeologische waarde eveneens middelhoog tot hoog, maar hier is de bodem al minstens gedeeltelijk verstoord door de aanleg van de weg. De precieze verstoring is in deze fase niet te bepalen, maar de geplande werken hebben in deze straat slechts een beperkte ingreep in de breedte en de diepte en vinden vrijwel volledig plaats binnen het gabarit van de bestaande weg.

2.3.3 Syntheseplan

Plan 15: Syntheseplan: werfinrichting met advies verder onderzoek

Bij deze archeologienota wordt het advies tot een landschappelijk bodemonderzoek van het terrein van de werfinrichting gevolgd. Afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek zullen eventueel archeologische boringen uitgevoerd moeten worden. Indien er geen steentijdpotentieel is, dient nagegaan te worden of er voor andere periodes wel nog relevante archeologische waarden aanwezig zijn in de bodem. Hiervoor zullen proefsleuven geadviseerd worden. Het verloop van het landschappelijk bodemonderzoek en te volgen vervolgtraject worden uitgeschreven in hoofdstuk 2 van het programma van maatregelen.

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

De geografische ligging van het plangebied, de eventuele aanwezigheid van een humus B horizont in de directe omgeving van het plangebied en de indeling van het plangebied als akker maken dat de aanwezigheid van een archeologische site niet onwaarschijnlijk is ter hoogte van het terrein voor de werfinrichting. De enige manier om informatie te verzamelen over het al dan niet aanwezig zijn van een archeologische site uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, de middeleeuwen en postmiddeleeuwen is via verder vooronderzoek. Aangezien er nog maar weinig archeologisch onderzoek verricht is in deze streek is het potentieel op kennisvermeerdering hoog.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na afronding van het bureauonderzoek stelt BAAC Vlaanderen bvba vast dat verder vooronderzoek noodzakelijk is. Er werd namelijk onvoldoende informatie gegenereerd tijdens deze fase van het vooronderzoek om een mogelijke aan- of afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven en dus een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

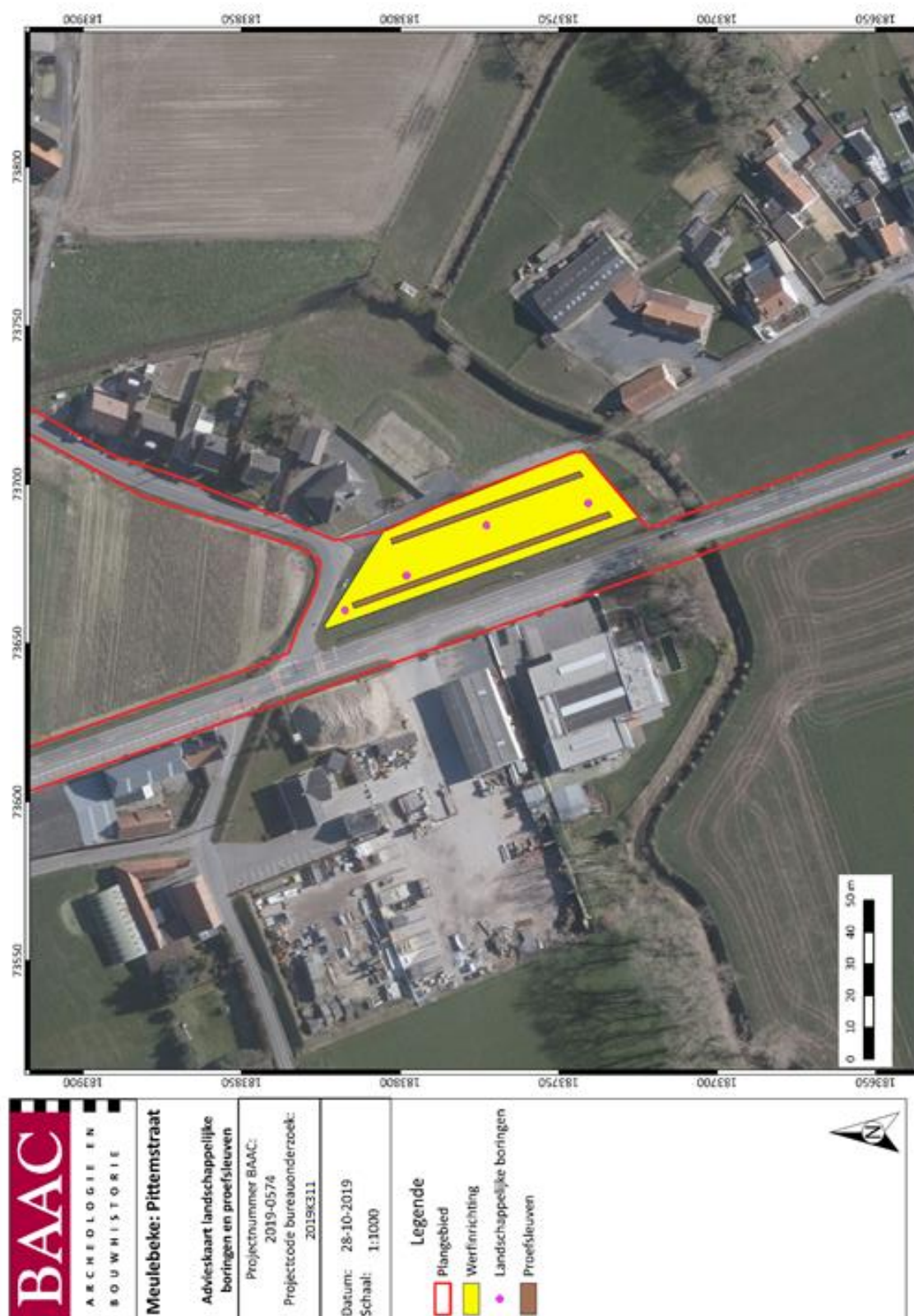
Er kan op basis van de beschikbare gegevens van het bestudeerde kaartmateriaal en de historische en archeologische gegevens uit de directe en ruimere omgeving van het plangebied niet met zekerheid gezegd worden wat de aard van de eventueel aanwezige waarden binnen de contouren van het plangebied zal zijn. Verder archeologisch vooronderzoek ter hoogte van het terrein van de werfinrichting en de Achtste Linielaan is noodzakelijk om het potentieel op kennisvermeerdering te onderzoeken. De kenniswinst die hiermee gepaard kan gaan, zou een aanzienlijke meerwaarde kunnen betekenen voor verschillende periodes (steentijd, metaaltijden, Romeinse periode, de middeleeuwen en de Tweede Wereldoorlog). Om het potentieel op kennisvermeerdering binnen het onderzoeksgebied te exploiteren stelt BAAC Vlaanderen voor om allereerst een **archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem** uit te voeren in de vorm van een **landschappelijk booronderzoek** ter hoogte van de werfinrichting.

Door het toepassen van deze onderzoeksmethoden kan een uitspraak gedaan worden over de eventuele aanwezigheid van steentijdsites alsook de bestaande verstoring in kaart gebracht worden, mogelijk ontstaan ten gevolge van de landbouwactiviteiten ter hoogte van de werfinrichtingszone. Indien blijkt dat het bodemarchief binnen dit deel van het plangebied voldoende intact is, komt het in aanmerking voor een **archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem**.

Binnen dit vooronderzoek met ingreep in de bodem wordt best geopteerd voor een tweeledige aanpak, namelijk een archeologisch booronderzoek enerzijds en proefsleuven anderzijds. Het archeologische booronderzoek heeft als doel om eventueel aanwezige steentijdsites op te sporen, terwijl het proefsleuvenonderzoek zich richt op het detecteren van neolithische of recentere sites (metaaltijden, Romeinse periode en de middeleeuwen). Hoe dit in de praktijk wordt omgezet, wordt verder toegelicht in het programma van maatregelen.

De beschikbare overige methoden binnen een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, te weten geofysisch onderzoek en veldkartering, kunnen in dit dossier op zichzelf staand niet leiden tot een sluitend antwoord op de voorliggende onderzoeksvragen.

2.4.3 Afbakening onderzoeksterrein

Plan 16: Plangebied met afbakening van de zone voor landschappelijk bodemonderzoek / proefsleuvenonderzoek (digitaal; 1:1; 28-10-2019)

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag voor het stedenbouwkundig handelen voor een project *Meulebeke, Pittemstraat*, werd door BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota met uitgesteld traject opgesteld. De initiatiefnemer plant binnen het plangebied de vernieuwing van de rijweg en de aanleg van een nieuw rioleringsstelsel in de Pittemstraat.

Het doel van deze archeologienota was het inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied en het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het bureauonderzoek kon hierover geen uitsluitsel geven en een Programma van Maatregelen voor vervolgonderzoek werd opgesteld. Gezien de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek is verder archeologisch onderzoek op het terrein aangewezen. Het verder onderzoek geldt enkel voor de het terrein dat dient als werfinrichtingszone en voor de geplande werken aan de Achtste Linielaan.

Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd voor de werken aan de Pittemstraat, omdat de werken zullen plaatsvinden binnen het gabarit van de bestaande weg. Bijgevolg zullen deze werken geen verdere verstoring meer veroorzaken.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zoveel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Op deze manier kon een inschatting worden gemaakt van het onderzoekspotentieel van het plangebied aan de hand van bodem- en aardkundige gegevens en kon een specifieke verwachting ten aanzien van de archeologische waarden op het terrein worden vastgesteld. Er kan niet worden ingeschat wat de impact van reeds bestaande verstoringen op het eventueel aanwezige erfgoed is geweest. Er kan wel met zekerheid gezegd worden dat de geplande werken op bepaalde plaatsen, zoals het terrein voor de werfinrichting en de omgeving van de Achtste Linielaan, een vernietiging betekenen voor het eventuele aanwezige erfgoed. Het bureauonderzoek toonde aan dat een deel van het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten minstens vanaf de steentijd tot de middeleeuwen.

Uit de resultaten van het bureauonderzoek bleek dat de werken ter hoogte van het terrein voor de werfinrichting een impact zullen hebben op het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Hier is de kans dan ook reëel dat archeologische sporen bewaard zijn gebleven die bovendien potentieel erg waardevol kunnen zijn en nieuwe inzichten kunnen bieden in oudere bewoningsfasen van het plangebied en de omgeving van Meulebeke. Er dienen bijgevolg maatregelen genomen te worden voor verder archeologisch onderzoek voor deze delen van het plangebied.

Bij deze archeologienota werd in eerste instantie het advies tot een landschappelijk bodemonderzoek van het werfinrichtingsterrein. Deze verdere vooronderzoeken worden uitgeschreven in het bijhorende Programma van Maatregelen.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Weergave van de werfinrichtingszone in het groen	10
Figuur 2: Een van de dwarsprofielen aan de Pittemstraat (schaal 1:50)	11
Figuur 3: Een van de dwarsprofielen aan de Pittemstraat (schaal 1:50)	12
Figuur 4: Hoogteverloop terrein	19
Figuur 5: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	25
Figuur 6: Franse soldaten tijdens de bevrijding van Meulebeke in 1918.....	31
Figuur 7: Zicht op de Statiemolen en deel van de Achtste Linielaan. De molen werd in 1918 beschadigd na beschietingen en werd in 1922 volledig afgebroken naar aanleiding van de nieuwe wijk.....	32
Figuur 8: Duitse soldaten poseren bij de hospitaaltrein	33

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 29-11-2019).....	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 30-10-2019).....	6
Plan 3: Plangebied met weergave van de toekomstige werfinrichting op orthofoto(digitaal; 1:1; 29-11-2019 ..	10
Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:1; 29-11-2019)	17
Plan 5: Plangebied en hoogteverloop op het DHM (digitaal; 1:1; 28-10-2019)	18
Plan 6: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:50.000; 29-11-2019).....	22
Plan 7: Plangebied op de quartairgeologische kaart (digitaal; 1:200.000; 29-11-2019).....	23
Plan 8: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:50.000; 29-11-2019)	24
Plan 9: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000; 29-11-2019)	27
Plan 10: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 29-11-2019)	35
Plan 11: Plangebied op de Vandermaelenkaart (analoog; 1:20.000; 29-11-2019)	36
Plan 12: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 29-11-2019)	37
Plan 13: Plangebied op de Poppkaart (analoog; 1:1.250-1:7.500; 29-11-2019).....	38
Plan 14: Plangebied op de GRB met aanduiding van de CAI (digitaal; 1:1; 29-11-2019)	40
Plan 15: Synthesepan: werfinrichting met advies verder onderzoek	44
Plan 16: Plangebied met afbakening van de zone voor landschappelijk bodemonderzoek / proefsleuvenonderzoek (digitaal; 1:1; 28-10-2019).....	47

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	39
---	----

5 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGIV, 2019a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2019b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2019c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

6 Bijlagen

6.1 MEU15.64-V3-GR-1

6.2 MEU15.64-V5-MD-15maa2018

6.3 MEU1749-O1-GR-23326_1-3-5.3_3

6.4 MEU1564G-V5-GR_archeologie